

PŘÍLOHA ZPRAVODAJE ČÍSLO 9/10

vyšlo dne 9.1.2001

mapa správního rozdělení Ukrajiny (formát CDR - CorelDRAW)
tabulka správních jednotek Ukrajinské republiky (formát DOC - MS Word)

Příloha - Ukrajina

Rozloha: 603 700 km²

Počet obyvatel: 49,5 milionu

Hustota osídlení: 82 obyvatel na km²

Hlavní město: Kyjiv 2,6 milionu obyvatel

Správní rozdělení: 24 oblastí, Krymská autonomní republika a statutární města Kyjiv a Sevastopol

Měnová jednotka: hřivna UAH

Úřední jazyk: ukrajinština

Státní svátek: 24. srpna - Den nezávislosti

Členství v OSN: od roku 1945

Hlava státu: prezident (přímá volba na pět let) Leonid Kravčuk (1991-1994), Leonid Kučma (od 1994)

Parlament: Nejvyšší rada Ukrajiny (450 poslanců, funkční období pět let)

Vláda: předseda Viktor Juščenko

Armáda: 450 000 osob

Název "Ukrajina" je doložen již ve 12. století v původním významu "pohraniční země" a postupně nahradil označení "Malá Rus" (jako odlišení od Velké Rusi, tedy Moskevského státu). Oficiálně se názvu Ukrajina užívá až od únorové revoluce 1917, ale etnonymum Ukrajinec bylo užíváno již při sjednocení Ruska a Ukrajiny v 17. století.

Poznámka na úvod: Česká terminologie tradičně používala pro geografické útvary na Ukrajině názvosloví, mající oporu v ruských názvech. V historické části textu je tato zavedená terminologie respektována (např. Kyjev, Kyjevská Rus). V místopisné části textu však použité české názvosloví vychází z ukrajinské podoby místních jmen, což bezprostředně může působit nezvykle (např. Kyjiv, Dnipropetrovsk). Obojí podoby místních jmen obsahuje přiložená přehledná tabulka správního rozdělení Ukrajinské republiky.

Ukrajinská republika se rozprostírá v jihovýchodní Evropě u Černého a Azovského moře. Na západě hraničí s Polskem, Slovenskem a Maďarskem, na jihozápadě s Rumunskem a Moldavskem, na severu s Běloruskem a na východě a severovýchodě s Ruskou federací. Východní část ukrajinského území tvoří nížiny, které se k západu mírně zvedají Podolskou a Dniperskou plošinou. Na jihozápadě vystupuje pás Karpat, s nejvyšší ukrajinskou horou Hoverla, dosahující 2061 metrů nadmořské výšky. Jižní částí se ukrajinské území přimyká k Černému a Azovskému moři a předěl mezi nimi tvoří Krymský poloostrov s Krymskými horami, s nejvyšším vrcholem Roman Koš, který dosahuje 1545 metrů nadmořské výšky. Karpaty a Krymské hory představují, vedle černomořského pobřeží, značný turistický potenciál.

Podnebí je mírné kontinentální, na Krymu má však charakter subtropický. Vodní srážky jsou 300 až 700 mm ročně, ale směrem k jihovýchodu klesají.

Největší řeky jsou Dnipro (Dněpr), který rozděluje Ukrajinu na pravobřežní a levobřežní, Dnistro (Dněstr) a Donec, které se vlévají do Černého moře; stejně jako Dunaj na hranicích s Rumunskem. Na západě Buh (Bug) odvodňuje část území do Visly a Baltského moře.

Na severozápadě a v severní části ukrajinského území rostou převážně smíšené a listnaté lesy, jih a jihovýchod pokrývá stepi, většinou přeměněné v kulturní krajinu.

Osídlení na dnešním území Ukrajiny je doloženo již v paleolitu. Stepní oblasti obývali na přelomu 2. a 1. tisíciletí před naším letopočtem Kimmeriové a od 7. století před naším letopočtem Skytové, Sarmati a další, vesměs indoevropské kmeny. Jižní oblasti území zasáhla řecká kolonizace, v jejímž rámci vznikla městská sídla Pantikapaion, Chertonesos, Olbia a Tanais, sjednocená v 5. až 4. století před naším letopočtem v Bosporskou říši, která po ovládnutí Římany existovala až do 4. století našeho letopočtu. Přes území Ukrajiny procházeli jak germánští Gótové od 2. století, tak Varjagové (od 8. stol.) do Černomoří, ale i další kočovné kmeny z východu (Hunové, Avari). Po svazu Antů (4.-5. stol., s účastí dalších slovanských kmenů) vznikla na Ukrajině na přelomu 5. a 6. stol. řada slovanských kmenových celků (Poljané, Drevljané, Severjané, Dulebové, Uliči) se sídelními centry v Kyjevě, Černigovu a Belgorodu.

V 9. století sjednocené slovanské kmeny vytvořily státní útvar, původně s centrem v Novgorodu, které se však později přesunulo do Kyjeva. Dnešní Ukrajina tvořila jádro Kyjevské Rusi, prvního východoevropského slovanského státu, v jejímž rámci se zformovala staroruská národnost, z níž se postupně vyčleňovali Rusové, Ukrajinci a Bělorusové. V letech 988 až 989, v době panování Vladimíra Velikého, přijala vládnoucí vrstva křesťanství a Kyjev se stal sídelním městem metropole. V období Kyjevské Rusi byly raženy poprvé mince s dnešním ukrajinským heraldickým znakem - trojzubcem. Největšího rozvoje dosáhla Kyjevská Rus v době vlády Jaroslava Moudrého v letech 1019-1054, ale po jeho smrti převládly v jednotlivých částech říše odstředivé tendence.

Ve 12. století vznikla na území bývalé Kyjevské Rusi řada knížectví, nejvýznamnější Kyjevské, Černigovské, Haličské a Vladimírsko-volyňské, ale vzájemná rivalita podlomila jejich schopnost odolávat opakovaným nájezdům mongolských kočovníků. V roce 1223 porazili Mongolové vojsko ruských knížat na řece Kalce a následně v letech 1239 až 1240 razantně dobyli celé území Ukrajiny a podřídili je Zlaté hordě. Následovalo období kulturní a hospodářské devastace. Slábnutí moci a ústupu Mongolů využily okolní státy k ovládnutí ukrajinského území. Litevské knížectví v polovině 14. století obsadilo Černigov a Kyjev a jejich okolí, ale i Podolí a část Volyně, Posko získalo v letech 1349 až 1387 Halič a západní Volyň. Moldavské knížectví ovládlo severní část Bukoviny. Na jihu Ukrajiny, který byl nejdéle ovládnut Zlatou hordou, vznikl v 15. století Krymský chanát. Severovýchodní oblasti od konce 14. stol. dobývalo moskevské velkoknížectví. V 16. století část poddaných prchala před nevolnictvím (utužovaném v důsledku růstu poptávky po obilí v Evropě), ale i národnostním a náboženským útlakem, do jihovýchodních oblastí Ukrajiny, k Dněpru. Zde si zakládali osady a žili svobodně (kozáci). Jejich střediskem se stala Záporožská Seč. Roku 1569 byla uzavřena litevsko-polská unie, která se snažila upevnit svoji moc i na ovládaném ukrajinském území. Série protipolských povstání kozáků a rolníků vyvrcholila v letech 1648-1654 osvobozenou válkou pod vedením Bohdana Chmelnyckého. Na tzv. Perejaslavské radě roku 1654 se představitelé Ruska a kozáků dohodli o připojení levobřežní Ukrajiny k Rusku, při zaručení autonomie Ukrajině a kozáckých práv. Následně snahy o sjednocení pravobřežní a levobřežní Ukrajiny byly neúspěšné. Na začátku 18. stol. se o to také marně pokoušel kozácký ataman Mazepa. Rusko postupně omezovalo ukrajinskou autonomii, jeho vojska zlikvidovala v roce 1709 Záporožskou Seč, osobní svoboda kozáků byla omezena a byla zavedena platnost ruského zákona o poddanství. Ruská carevna Kateřina II. dobyla Krymský chanát a připojila jižní oblasti (1783) k Rusku. a v rámci druhého a třetího dělení Polska (1793 a 1795) i pravobřežní Ukrajinu. Rusko ukrajinskou zemi zbavilo veškeré autonomie, včetně kozácké, rozdělilo ji na gubernie, podrobilo tuhé rusifikační politice a násilně zavádělo i pravoslaví.

Na začátku 19. století podléhalo dnešní území Ukrajiny Rusku a Rakousku. Ukrajinské národní vědomí se tak formovalo v boji proti cizí nadvládě. V ukrajinských guberniích Ruska žilo 5,3 milionu městských obyvatel a 5,2 milionu obyvatel vesnických. Institucionální výraz našlo národní obrození ve vzniku tajného spolku Bratrstvo sv. Cyrila a Metoděje, založeného roku 1846 v Kyjevě, který se pokusil formulovat národní požadavky. Roku 1863 vznikl další vlastenecký spolek, Hromada, který vydával ukrajinské časopisy Osnova a Hromada. Působil do r. 1867, kdy ruská vláda zakázala vyučování ukrajinského jazyka a vydávání časopisů v ukrajinštině.

Během první světové války bylo v ruské armádě okolo 3,5 milionu Ukrajinců, v rakousko-uherské armádě jich sloužilo 250 000. První světová válka zasáhla pustošivě především západní Ukrajinu (Halič), která se stala jedním z největších bojišť.

Na začátku první světové války bylo v carském Rusku usídleno na 70 000 Čechů. Byli většinou usazení na ukrajinském území, hlavně na Volyni a v oblasti Kyjeva. Tvořili široké sociální spektrum, od podnikatelů a správců šlechtických panství, přes lékaře, zvěrolékaře, techniky a inženýry, až po domkaře. Pro většinu z nich bylo z různých důvodů výhodné si ponechat rakouskou státní příslušnost, a tak se na začátku války vlastně oficiálně octli v nepřátelské zemi. Hrozilo jim zabavování majetku, zatýkání, internace. I proto podpořili, a to i finančně, formování českých jednotek v rámci ruské armády. A tak již 11. října 1914 podle nového kalendáře, tedy 28. září na den Sv. Václava dle starého kalendáře, přisahal na tisíc příslušníků České družiny před Sofijským chrámem v Kyjevě. A tak byl

vytvořen základ budoucímu československému vojsku na Rusi. Po ruské únorové revoluci roku 1917 vznikla na Ukrajině Centrální rada, která podporovala ruskou prozatímní vládu a 23. června 1917 vyhlásila na Ukrajině autonomii.

Po Říjnové revoluci převzala Centrální rada moc v Kyjevě, 20. listopadu 1917 vyhlásila republiku a podpořila pokračování války. Bolševici vyhlásili 25. listopadu 1917 v Charkově

Ukrajinskou sovětskou republiku. Centrální rada plnila také funkci parlamentu a 24. ledna 1918 proklamovala nezávislou Ukrajinskou lidovou republiku. Vláda se však už 8. února 1918 musela přesunout do Žitomiru, protože Kyjev dobyla Rudá armáda. Po separátním míru s centrálními mocnostmi v Brestu Litevském, německá a rakouská vojska obsadila postupně téměř celou Ukrajinu. Centrální rada se vrátila do Kyjeva a tam 29. dubna 1918 schválila první ústavu Ukrajinské lidové republiky. Hejtmanem Ukrajiny s diktátorskými pravomocemi se však koncem dubna 1918 prohlásil hejtman Skoropadskij. Po porážce centrálních mocností na bývalém haličském území Rakouska-Uherska vznikla Západoukrajinská lidová republika. Proti diktatuře Skoropadského se v listopadu 1918 zformoval Ukrajinský národní svaz, který vytvořil 14. 12. 1918 Ukrajinské direktorium a v prosinci obnovil Ukrajinskou lidovou republiku. Předběžnou dohodou v prosinci 1918 se tato republika sjednotila se Západoukrajinskou lidovou republikou. V únoru 1919 Kyjev dobyla sovětská vojska, vláda musela uprchnout a jejím předsedou se stal Simon Petljura. Podle rozhodnutí pařížské mírové konference byla západní Ukrajina (východní Halič) připojena k Polsku. Koncem srpna 1919 Kyjev společně dobyla vojska Ukrajinské lidové republiky a armáda ruského generála Děnikina, ale jejich spojení se rozpadlo a Petljura musel utéci. V prosinci 1919 Kyjev opět dobyla sovětská vojska. V polsko-sovětské válce, dne 6. 5. 1920 obsadilo Kyjev Polsko a obnovilo Ukrajinskou lidovou republiku. Do 12. června 1920 se Ukrajina znovu dostala pod sovětskou moc a vznikla Ukrajinská sovětská socialistická republika, která 30. prosince 1922 vstoupila do svazku SSSR.

Ukrajina se dále rozvíjela v rámci Sovětského svazu, ve kterém se konstituoval sovětský typ společenského zřízení s mocenským monopolem komunistické strany. Industrializace a kolektivizace zemědělství změnily ekonomickou a sociální strukturu země. Násilné metody kolektivizace si vyžádaly obrovské ztráty na životech. Jen při hladomoru v roce 1932 zemřelo na Ukrajině asi 5 mil. lidí. Sovětská moc pod rouškou proletářského internacionalismu potlačovala ukrajinské národní citění. Stejně jako v jiných částech Sovětského svazu i tady přinášela diktátorská realizace subjektivistických představ o výstavbě socialismu hmotnou a duchovní devastaci. Po vypuknutí německo-sovětské války v červnu 1941 okupovala Ukrajinu německá armáda a její spojenci. Mezi Jižním Bugem a Dněstrem byla vytvořena rumunská generální gubernie Transistrie, západní oblasti byly jako distrikt Halič podřízeny německé moci v Polsku a na zbývajícím území byl vytvořen říšský komisiariát Ukrajina. Nacisté počítali s protisovětskými a protiruskými náladami na Ukrajině, ale v zemi se postupně rozvinulo rozsáhlé odbojové hnutí. Silný byl odpor mladých Ukrajinců proti masovému odvlékání na práci do Německa. Němce však fakticky podporovala tzv. Ukrajinská povstalecká armáda (UPA). Na přelomu let 1943-1944 Ukrajinu postupně osvobozovala Rudá armáda a byla obnovena sovětská moc se všemi pro ni charakteristickými znaky a projevy. V období druhé světové války zahynulo na frontách i v zázemí 7-8 milionů Ukrajinců. (Na počátku třicátých let měla Ukrajina 41 milionů obyvatel, v roce 1945 to bylo jen 27 milionů.)

Západní Ukrajina se v roce 1920 stala součástí Polska a v září 1939, na základě paktu Ribbentrop-Molotov, byla připojena k Ukrajinské SSR. V červnu 1940 se území Ukrajiny rozšířilo o severní Bukovinu a část Besarábie. V létě 1945 byla k Ukrajině připojena Podkarpatská Rus. V roce 1954, z iniciativy N. S. Chruščova, byla k Ukrajině přičleněna oblast Krymu. Od roku 1985 se začaly i na Ukrajině v rámci Gorbačovovy perestrojky tvořit podmínky pro širší uplatňování demokracie. V dubnu 1986 postihly část Ukrajiny následky havárie atomové elektrárny v Černobylu. V roce 1989 začala rozsáhlá stávková ukrajinských horníků a v září 1989 byla založena první opoziční organizace Ukrajinské lidové hnutí za přestavbu (od října 1990 Lidové hnutí Ukrajiny - RUCH). Dne 16. července 1990 schválil ukrajinský parlament Deklaraci o státní svrchovanosti Ukrajiny, která vyhlášovala nadřazenost republikových zákonů nad celosvazovými, vytvoření vlastní armády a vlastních bezpečnostních sil, vlastního bankovního systému. Na deklaraci navazovalo schválení zákona o hospodářské nezávislosti republiky a zrovnoprávnění všech druhů vlastnictví. V září a říjnu 1990 se vzedla rozsáhlá vlna demonstrací za samostatnost Ukrajiny. Když byl dne 24. října 1990 z Ústavy SSSR vypuštěn článek o vedoucí úloze komunistické strany, fakticky přestal v zemi existovat sovětský systém. Změna v politickém systému země přinesla určité sblížení s Ruskem, ale zároveň i konflikt kvůli poloostrovu Krym. Po pokusu o vojenský převrat v Sovětském svazu v srpnu 1991 Nejvyšší sovět Ukrajiny vyhlásil 24. srpna 1991, bez ohledu na další osud Sovětského svazu, samostatnost Ukrajiny. Na začátku prosince 1991 celoukrajinské referendum podpořilo deklaraci o státní svrchovanosti a prvním prezidentem Ukrajiny byl zvolen Leonid Kravčuk. Prezident Kravčuk, ruský prezident Jelcin a předseda Nejvyššího sovětu Běloruska Šuškevič podepsali 8. prosince 1990 dokument o likvidaci SSSR. Následně pak bylo založeno Společenství nezávislých států, kde Ukrajina patří k zakládajícím členům.

Nová ukrajinská ústava, která kodifikovala společenské změny posledních let byla přijata v roce 1996.

Samostatná Ukrajina začala působit na mezinárodněpolitickém poli. Mimo bilaterálních aktivit, mimo působení v OSN je Ukrajina účastníkem programu NATO "Partnerství pro mír". V posledním desetiletí 20. století se více než 8 000 ukrajinských vojáků účastnilo mírových misí v zahraničí, mimo jiné také na Balkáně. Ukrajina spolupracuje s EU, například na dopravním projektu TRASECA, který má obnovit spojení Evropy a Asie přes Kavkaz, tradiční "hedvábnou cestou". Ukrajina se podílí na činnosti Středoevropské iniciativy (tvoří ji 16 zemí - Albánie, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Česká republika,

Chorvatsko, Itálie, Maďarsko, Makedonie, Moldavsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Rakousko, Rumunsko, Ukrajina; vývoz Ukrajiny v roce 1999 do těchto zemí činil 2.720 milionů USD, dovoz 1.675 milionů USD), je aktivní v Organizaci Černomořské ekonomické spolupráce (Albánie, Arménie, Ázerbajdžán, Bulharsko, Gruzie, Moldavsko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Turecko, Ukrajina) a Výboru zemí Baltského moře. Neformální společenství GUUAM spojuje Gruzii, Ukrajinu, Uzbekistán, Ázerbajdžán a Moldavsko.

Na začátku 2000 byla Ukrajina oficiálně uznána 167 zeměmi světa a se 164 má navázány diplomatické styky.

Na Ukrajině žije 128 národů a národností, nejvíce Ukrajinců 73 % a Rusů 21 %, k početnějším patří Židé, Bělorusové, Moldavci, Bulhaři, Poláci, Maďaři, Rumuni a Řekové.

Početná komunita, okolo 13 milionů Ukrajinců žije v zahraničí. Nejvíce na území Ruské federace - 8 milionů, v USA - 1 milion, v Kanadě - 600 000, v Polsku a Rumunsku - 500 000, v Argentině - 150 000, v Brazílii - 100 000, ale Ukrajince najdeme i v severní Evropě a v Austrálii..

Většina obyvatel Ukrajiny, a to okolo 68 %, sídlí ve městech.

Negramotnost byla prakticky zlikvidována v průběhu 20. a 30. letech 20. století a v současné době je 1-2 %.

Minimální věk trestní odpovědnosti činí 16 let, u zvláště závažných trestných činů pak 14 let, věk plné dospělosti je 18 let.

Náboženská orientace obyvatel je převážně pravoslavná a tato je představovaná třemi pravoslavnými církevními organizacemi, v první řadě Ukrajinskou pravoslavnou církví (podřizuje Moskevskému patriarchátu a představuje asi 70 % pravoslavných věřících), dále Ukrajinskou pravoslavnou církví Kyjevského patriarchátu (20 % pravoslavných věřících) a Ukrajinskou autokefální pravoslavnou církví (9,8 % pravoslavných věřících). Od roku 1596 existující Ukrajinská řecko-katolická církev byla v roce 1946 zlikvidována a obnovila své působení až v roce 1989 (působí především v Haliči a v Zakarpatsku). Nezanedbatelně je také zastoupena římsko-katolická církev, protestanti, židovské a rovněž muslimské náboženské obce.

Z hlediska ekonomického je Ukrajinská republika hodnocena jako průmyslově zemědělský stát. Na struktuře hrubého domácího produktu se průmysl podílí 33,2 %, zemědělství 12,8 % a doprava 13,2 %.

Inflace se v posledních letech pohybuje okolo 10 %, což naznačuje určitou makroekonomickou stabilizaci, například ve srovnání s rokem 1993, kdy inflace dosáhla vrcholu - celkem 10 155 %.

Na Ukrajině se dobývá černé a hnědé uhlí (62,7 milionu tun v roce 1999), železná ruda (47,8 mil. tun v roce 1999), mangan (2 mil. tun v roce 1999). Významné jsou zásoby rašeliny, grafitu, kaolínu, rtuti, kamenné soli, titanu a vápence. Vlastní těžba ropy (3,8 mil. tun v roce 1999) a zemního plynu (17,7 mil. krychlových metrů) zdaleka nepokrývá potřeby Ukrajiny.

Nejvýznamnějším industriálním odvětvím na Ukrajině je průmysl černé a barevné metalurgie (v roce 1999 vyrobeno 27,3 milionu tun oceli, 23 milionů tun litiny, 19,3 milionu tun válcovaných materiálů), dále strojírenský průmysl (20 % průmyslové produkce; zbrojní výroba, letadla, rakety, obráběcí stroje, traktory), chemický (hnojiva, chemická vlákna), výroby stavebních hmot (v roce 1999 5,8 milionu tun cementu), výroba a opravy lodí a průmysl potravinářský.

Hlavním dopravním prostředkem je železnice (její síť je po USA, Rusku a Kanadě nejdělsí na světě), dále pak automobilová a říční doprava po Dněpru. Největším námořním přístavem je Odesa.

Plynovody dosahují na ukrajinském území délky 35 000 kilometrů, ropovody 4 000 kilometrů (90 % ruského exportu ropy do Evropy prochází přes Ukrajinu).

K zemědělským účelům se využívá 57 % ukrajinského území (většinou černoze, přitom ukrajinská černoze představuje 25 % světového fondu tohoto druhu půdy), louky a pastviny pokrývají 12 % a lesy 17 % území.

Pěstují se obiloviny (sklizeň obilovin v roce 1999 celkem 22,4 milionu tun), cukrová řepa (13,9 mil tun v 1999), brambory (12,8 mil. tun v 1999), kukuřice (1,5 mil. tun v roce 1999), slunečnice (2,7 mil. tun v 1999), významná je rovněž produkce ovoce a zeleniny. Chov skotu (21,6 mil. kusů) a prasat (15,3 mil. kusů).

Vlastní měnu - karbovance (UAK), zavedla Ukrajina v roce 1992, dnešní platná měna - hrivna (UAH), byla zavedena v září 1996. V roce 2000 byl zaveden její plovoucí kurs vůči ostatním měnám.

V roce 2000 působí na Ukrajině 159 komerčních bank, z toho ve 30 má podíl zahraniční kapitál a 8 vlastní zcela zahraniční kapitál.

Ukrajinská republika je správně rozdělena na 24 oblastí, jednu autonomní republiku a dvě statutární města:

Čerkaská oblast

Rozprostírá se na středním toku Dněpru, v centru ukrajinského území. Přes 52 % obyvatel žije v městské zástavbě. Na jejím území jsou využívána naleziště černého uhlí. Významné jsou kapacity potravinářského průmyslu, zvláště cukrovarnictví, dále je zastoupena chemie a petrochemie, elektroenergetika, strojírenství (zemědělské a potravinářské stroje), výroba textilu a obuvi. Rostlinná zemědělská výroba produkuje obilí, kukuřici, cukrovku, slunečnici, brambory, zeleninu a ovoce. Živočišná výroba je zaměřena na pěstování skotu a prasat, ale i ovcí a drůbeže.

Oblastní město **Čerkasy** (rusky Čerkassy), přístav u Kremenčugské přehradní nádrže na Dněpru, je poprvé zmiňováno v roce

1394, jako osada kozáků - Čerkesů, kteří se přistěhovali ze Severního Kavkazu na území, které bylo součástí Kyjevského knížectví, ovládaného Litvou. Od roku 1569 město patřilo Polsku, při druhém dělení Polska bylo roku 1793 přičleněno k Ruské říši. Od roku 1795 má statut s městskými právy. Sovětská moc vyhlášená ve městě v roce 1918 byla odstraněna následnou okupací německou armádou a znovuobnovena v prosinci 1919. V období druhé světové války bylo město v letech 1941-1943 okupováno německým wermachtem. Současné město čítá 309 100 obyvatel a jeho průmyslový potenciál představuje především strojírenství ("Rotor"), chemie (dva největší chemické závody Ukrajiny "Azot" - dusíkatá a kombinovaná hnojiva, "Chimvolokno" umělá vlákna), potravinářství (výroba mouky a rafinerie cukru) a hedvábnictví. V místním vlastivědném muzeu je sbírka plukovních praporů z bitvy na Šipce v Bulharsku.

Zajímavostí města **Umaň**, zmiňovaného poprvé v historických pramenech roku 1616, které má městská práva od roku 1795, je park Sofijevka, laděný v romantickém stylu, s umělými vodopády, skalami, jeskyněmi a rybníky a mnoha exotickými rostlinami, který vybudovalo ve stepi po roce 1793 několik tisíc nevolníků na základě příkazu hraběte Potockého, jako dar jeho ženě Sofii. Současné město s 91 000 obyvatel má poměrně významné kapacity strojírenské a potravinářské.

V okolí města Žaškiv (rusky Žaškov) v lednu a únoru 1944 úspěšně operovala 1. československá samostatná brigáda v SSSR. Na přelomu 19. a 20. století měla tato obec 4 230 obyvatel a cukrovar. Městská práva má Žaškiv od roku 1956, v současném městě je především potravinářský průmysl.

První zmínky o městě Smilla pocházejí z konce 16. století. Současné město má 77 000 obyvatel a průmysl strojírenský, potravinářský (cukrovar, mlékárna) a výrobu obuvi.

Zolotonoša je známa již od roku 1647. Dnes má 32 000 obyvatel a populární je kosmetika, ve městě vyráběná.

Černihivská oblast

Oblast se nachází v povodí řeky Desny, na hranicích Ukrajiny s Ruskem a Běloruskem. Okolo 20 % území oblasti je pokryto lesy. Bohaté jsou zásoby minerálních vod, kvalitních písků a hlín, na území oblasti jsou i naleziště ropy a rašeliny. Převážná část obyvatel oblasti žije ve městech (52 %). Převažuje lehký průmysl (textilní, obuvnický, zpracování lnu, výroba hudebních nástrojů), chemický, potravinářský, zastoupen je i strojírenský. Zemědělství oblasti produkuje brambory, len a obiloviny. Některé okresy oblasti získaly v roce 1999 statut zvláštní ekonomické zóny, zvýhodňující zahraniční investory.

Černihiv (rusky Černigov), oblastní město, je přístavem na řece Desně a počet jeho obyvatel dosahuje 296 000. Město je poprvé historicky doloženo v roce 907, jako Tsernigogé. Před připojením ke Kyjevské Rusi koncem 9. století bylo střediskem kmene Severjanů. Od roku 1024 bylo centrem Černigovského knížectví, v roce 1239 bylo vypleněno Mongoly, kteří tu umučili knížete sv. Michala Černigovského, praděda českého krále Václava II. Ve 14. století bylo pod svrchovaností Litvy a v roce 1499 bylo dobyto ruskými vojsky a 1503 bylo připojeno k Moskevské Rusi. Roku 1611 město obsadila polská armáda, po roce 1618 bylo znovu připojeno k Litvě. V roce 1648 bylo dobyto kozáky Bohdana Chmelnyckého a následně od 1654 se stalo součástí Ruské říše, v jejímž rámci bylo od konce 18. století guberniálním centrem. Na konci 19. století žilo ve městě 27 000 obyvatel, bylo sídlem nejen gubernátora, ale také arcibiskupa, mělo 20 chrámů a šest synagog, Sovětská moc byla ve městě vyhlášena v únoru 1918 jako přechodná, neboť město bylo zakrátko okupováno společně německou a rakousko-uherskou armádou, posléze ovládáno Direktoriem. Sovětský režim byl znovu nastolen v listopadu 1918. V průběhu druhé světové války bylo město značně poškozeno a od 9. 9. 1941 do 21. 9. 1943 bylo okupováno německou armádou. Ve městě jsou zachovány církevní památky z Kyjevské Rusi (Spasko-Preobraženský chrám z 11. století, Borisoglebský chrám, z 12. století, Uspenský chrám ze 12. století) a významné památky ukrajinského baroka ze 17.-18. století, zachované hradby, brány a stará historická tiskárna. Ve městě žil a zemřel ukrajinský spisovatel Mychajlo Kocjumbynskij (1864-1913). V současném městě, které má 258 000 obyvatel, jsou průmyslové kapacity na výrobu chemických vláken ("Chimvolokno"), česané příze a hudebních nástrojů.

U města **Bachmač** probíhalo ve dnech 7. až 13. března 1918 vojenské střetnutí, kterého se aktivně účastnily jednotky československých legií, které společně s ukrajinskými rudoarmějci přechodně zadržely postup německých a rakouských vojsk, povoláných ukrajinskou nacionalistickou vládou. Městská práva má Bachmač od roku 1938, na začátku 20. století ve městě žilo 4 200 obyvatel, nyní jejich počet přesáhl 15 000. Ve městě je především potravinářská výroba (mlékárna), dále chemická a strojírenská.

První zmínka o městě Nižyn je z roku 1147, od 15. století do první poloviny 17. století bylo součástí polského státu, od roku 1667 patřilo Rusku. V letech 1820 až 1875 bylo ve městě otevřeno lyceum pro děti šlechticů (které absolvoval i spisovatel Gogol), na jehož tradici navázal od roku 1920 působící pedagogický institut. Nyní žije v Nižynu 81 000 obyvatel, zaměstnaných v průmyslu strojírenském (zemědělské stroje), chemickém, lehkém a potravinářském.

Město Pryluky je známo již z roku 1092. Dnes má 73 000 obyvatel, ve městě se vyrábí hasicí prostředky, umělé hmoty, potraviny, zastoupeno je i slévárství. Ve městě se nachází muzeum Olega Koševoého, který se zde narodil.

Černivická oblast

Oblast se nachází na hranicích Ukrajiny s Rumunskem a Moldavskem. Okolo 57 % obyvatel oblasti žije na vesnici. Velmi pestré je národnostní složení, jsou zde obyvatelé celkem 70 národností. Nejvíce je Ukrajinců (70,8 %), dále Rumunů (10,7 %), Moldavců (9 %), Rusů (6,7 %), Židů (1,7 %) a Poláků (0,5 %). Na území oblasti se těží ropa, stavební hmoty včetně mramoru, ale i kuchyňská sůl a četné jsou zásoby minerálních vod. Okolo 30 % území pokrývají smíšené lesy. Zastoupen je průmysl strojírenský, potravinářský, energetický a dřevozpracující. Oblast má přímé železniční spojení do zahraničí, do Bukurešti, Sofie, Bělehradu a Moskvy.

Černivci (rusky Černovcy), oblastní město ležící na řece Prut, má nyní 258 100 obyvatel, oproti 67 600 na začátku 20. století, kteří byli velmi pestrého národnostního složení - Rusové, Poláci, Rumuni, Arménci, Němci a Židé. Území, jehož jsou Černivci historickým centrem, dostalo název podle hustých lesů - Bukovina. Patřilo v 11. století ke Kyjevské Rusi a ve 12.-13. století k Haličsko-volyňskému knížectví. V první polovině 13. století na území Bukoviny pronikli Tataři. Existence samotného města je pak archeologicky doložena již od 12. století, **první historická zmínka o městě pochází z roku 1408**. Od poloviny 14. století bylo součástí Moldavského knížectví, od 1775 rakouské monarchie. Na přelomu 19. a 20. století ve městě působila německá univerzita, však nevalné úrovně. V době první světové války, v roce 1916, bylo město dobyto ruskou armádou a v roce 1918 bylo přičleněno k Rumunsku. V červnu 1940 bylo jako součást severní Bukoviny anektováno Sovětským svazem. V období druhé světové války bylo od července 1941 do března 1944 okupováno německým vojskem. Ve městě jsou zachovány památky dřevěné architektury - kostely ze 17.-18. století. Současné město má výrobní kapacity bavlnářské (výroba ponožek), oděvní, obuvnické, potravinářské, strojírenské (zařízení pro těžbu ropy) a dřevozpracující. Má také několik vysokých škol, včetně lékařské fakulty a univerzity. Ve městě studoval Ivan Franko, působili zde v minulosti ukrajinští spisovatelé Olga Kobyljanská a Jurij Fed'kovič. Letiště nedaleko města umožňuje návaznost na leteckou dopravní síť.

Storožinec, je městem od roku 1940, disponuje průmyslem dřevozpracujícím a potravinářským, je však známo především svojí rozsáhlou dendrologickou zahradou.

Dnipropetrovská oblast

Oblast představuje mimořádně silný vědecký a průmyslový potenciál, z oblasti pochází 15 % celoukrajinské průmyslové produkce. Silně rozvinutý je metalurgický a strojírenský průmysl navazující na bohatou surovinovou základnu (železná ruda, černé uhlí). Dále je zastoupena energetika, chemie a petrochemie. Mimořádný je také podíl vojensko-průmyslového komplexu (včetně výroby nosných raket Zenit). Okolo 85 % obyvatel oblasti žije v městské zástavbě.

Oblastní město Dnipropetrovsk (rusky Dněpropetrovsk) se do roku 1796 a v letech 1802-1926 jmenovalo Katerynoslav (rusky Катерино́слав - Jekatěrinoslav), od 1796 do 1802 neslo název Novorosijsk (І́лі́дінні́чє́). Dnipropetrovsk je přístavním městem na Dnupru, s počtem obyvatel dosahujícím 1,1 milionu. Město bylo založeno roku 1776, od roku 1802 bylo centrem Jekatěrinoslavské gubernie. Dnes je významnou dopravní křižovatkou, s vlastním letištěm a několika vysokými školami. Na konci minulého století mělo město 121 200 obyvatel a bylo uzlovým obchodním centrem na trase z vnitrozemských oblastí do Odesy s 69 továrnami, hlavně na výrobu tabáku a tabákových výrobků a mnoha bankami. Od roku 1894 se ve městě rozvíjela metalurgie. V současné době společně s nedalekým Dniprodzeržiskem tvoří aglomeraci s významným hutnictvím železa, s průmyslem strojírenským a chemickým (koksochemie, laky, pneumatiky). Největší průmyslovou kapacitu města představuje komplex "Jižní", největší výrobce raketové techniky v Evropě. Mezi pamětihodnosti města se řadí palác Potěmkina z konce 18. století a Preobraženský chrám z 19. století.

Přístav na Dnupru Dniprodzeržinsk obývá 282 000 lidí.. První zmínka o městě je z roku 1750. Do roku 1938 se nazýval Kamenskoje. Profilujícím průmyslovým oborem je černá metalurgie, chemie a koksochemie, dále strojírenství (výroba vagónů) a výroba stavebních hmot (cement).

Město na řece Ingulec Kryvyj Rih vzniklo v 17. století jako osada záporožských kozáků. V roce 1648 nedaleko od místa, na kterém se nachází dnešní město, porazilo vojsko Bohdana Chmelnyckého Poláky. Od dvacátých let 19. století nastal průmyslový rozvoj obce spojený s těžbou rud. Sovětská moc byla přechodně ustavena v lednu 1918, obnovena v roce 1920. V roce 1919 dostala obec městský statut. V době druhé světové války bylo město od 14. 6. 1941 do 22. 2. 1944 okupováno německou armádou. Současné město má 720 000 obyvatel a je centrem Kryvyrožské železnorudné

pánve, střediskem těžby a úpravy železné rudy. Mezi největší na světě se pak řadí metalurgický kombinát "Kryvožstal", rozvinutý je strojírenský průmysl (těžební a hutní stroje a zařízení), zastoupena je i koksochemie, energetika a zpracování dřeva. Ve městě sídlí vysoké školy hlavně technického zaměření.

Nikopol je přístavní město na Dnipro u Kachovské přehradní nádrže. Do roku 1782 se nazýval Nikitino. Aktuálně má 157 000 obyvatel, v jeho okolí se těží manganové rudy a ve městě je zastoupen průmysl hutnický (feroslitiny, roury) a strojírenský. Město Pavlograd, centrum západní části Donbasu, bylo založeno v roce 1780 a městský statut získalo v roce 1797. Obývá jej 134 000 lidí, které mimo rozhodující těžby uhlí jsou také zaměstnáni ve strojírenských podnicích (chemická a slévárenská zařízení, zemědělské stroje), v potravinářství a při zpracování kůží.

Donecká oblast

Donecká oblast se rozprostírá na východě Ukrajiny, na pobřeží Azovského moře. V městské zástavbě žije 91 % obyvatel. Mezi hlavní industriální odvětví patří především těžba uhlí (Donecká uhelná pánev, byla objevená ve 20. letech 18. století a průmyslová těžba probíhá od konce 19. století), ale i rtuti, asbestu a grafitu. Celoukrajinský význam má černá metalurgie ("Azovstal") a dobývání kamenné soli. Významně je rozvinuta chemie, těžké strojírenství a výroba stavebních hmot, ale i potravinářský průmysl. Místní hydroelektrárny se významně podílí na zajištění energetické potřeby oblasti. Oblasti patřila priorita v hustotě železniční sítě v rámci bývalého Sovětského svazu. V současné době produkuje 20 % hrubého domácího produktu celé Ukrajiny.

Oblastní město Doneck se do roku 1924 nazývalo Juzovka a následně, až do roku 1961 Stalino. Město bylo založeno roku 1869 jako hornická osada a byl zde první hutní závod na Ukrajině, postavený v letech 1869-1879 britským podnikatelem J. Hughesem. Současné město má více než jeden milion obyvatel a je centrem ukrajinské části kamenouhelné pánve Dombasu, s významnou těžbou černého uhlí, s průmyslem hutnickým (první vysoká pec zde byla zapálena 6. 5. 1871 právě britským podnikatelem Hughesem, který také zavedl výrobu kolejnic), strojírenským (zařízení pro těžební a hutní průmysl), petrochemickým, chemickým a bavlnářským. Město má několik vysokých škol včetně univerzity a je důležitou dopravní křižovatkou. Letecké spojení je možné z místního letiště. V období 1917-1920 ve městě působil bolševický vůdce F. A. Sergějev, známý jako Ar'om. Před rokem 1917 ve městě žili spisovatelé V. V. Veresajev a K. G. Paustovskij.

Město Gorlivka bylo založené v roce 1867 a na město bylo povýšené roku 1932. S nynějšími 332 000 obyvateli je centrem kamenouhelné těžby, strojírenství (důlní kombajny), chemie (dusíkatá hnojiva, styren) a petrochemie, koksárenství, hutnictví (rtuť), potravinářství a zpracování dřeva.

Jenakijeve vzniklo 1883 a městskými právy disponuje od roku 1925. V letech 1937 až 1943 se nazývalo Ordžonikidze. Má nyní 114 000 obyvatel, významnou těžbu černého uhlí, dále je zastoupena metalurgie, koksochemie, strojírenství a cementárenství.

Konstantinivka vznikla v roce 1870 a od roku 1932 je oficiálně městem. Současné město má 102 000 obyvatel a je rozsáhlým průmyslovým komplexem s průmyslem hutnickým ("Ukrincik"), sklářským ("Avtosteklo"), chemickým (fosforečná hnojiva a kyselina sírová), výrobou ohnivzdorných materiálů, zpracováním kůží. Je také důležitým železničním uzlem. V druhé polovině 19. století vzniklo město Kramatorsk, městská práva získalo v roce 1932. Současné město má 197 000 obyvatel a je centrem těžkého strojírenství (obráběcí stroje, důlní a hutnická zařízení, jeřáby), hutnictví, chemie, koksárenství a dále je ve městě zastoupena výroba stavebních hmot a potravin. Město má letiště.

Největším hutním střediskem Donbasu je Makijivka, jejíž existence je doložena již v roce 1777, městská práva obdržela v roce 1925, v letech 1920 až 1931 s názvem Dmitrijevsk. Současné město má 430 000 obyvatel (1989), v okolí města se těží černé uhlí, ve městě, mimo rozhodující metalurgie, je průmysl strojírenský, chemický, obuvnický a stavebních hmot.

Přístavní město Mariupol leží na pobřeží u Taganrožského zálivu, bylo založeno v roce 1778 jako námořní přístav v místech kozácké pevnosti, s původním názvem Pavlovsk, posléze Mariupol a v letech 1948 až 1990 se nazývalo Ždanov. Na začátku 20. století mělo 31 000 obyvatel, z čehož 24 % tvořili Židé a 52 % Řekové. Soudobé město má 517 000 obyvatel (1989) a je největším přístavem na pobřeží Azovského moře, specializovaným na uhlí a rudné koncentráty. Průmysl je zastoupen hutní (Azovstal - výroba kolejnic), strojírenský (cisternové vagóny), koksochemický, potravinářský a stavebních hmot, značnou kapacitu mají i opravny lodí. Město má i lázeňskou tradici a letiště

Jako pevnost proti nájezdům Tatarů vznikl v roce 1645 Slovjansk. Město se stalo později významným lázeňským centrem a dnes jej obývá 133 000 lidí. Má však také nezanedbatelný průmyslový potenciál.

Charkivská oblast

Oblast leží na východě Ukrajiny, tvoří část hranice s Ruskou federací. Většina obyvatel oblasti žije ve městech (78 %). Zastoupen je zde především průmysl strojírenský, dále potravinářský (mouka, tabákové výrobky), textilní, obuvnický, chemický (umělé hmoty), farmaceutický, dřevozpracující (výroba nábytku) a stavebních hmot (cement). Rostlinná zemědělská výroba produkuje obiloviny, kukuřici, proso, pohanku, cukrovku, slunečnici, brambory a zeleninu. Spolu s rozvinutou živočišnou výrobou se potřeba potravin v oblasti zajišťuje převážně z místních zdrojů. Bouřlivý průmyslový rozvoj oblasti nastal na přelomu 19. a 20. století a byl spojen s rozhodujícím podílem zahraničního kapitálu.

Charkiv (rusky Charkov), oblastní město, bylo založeno v roce 1655 kozáky jako pevnost proti nájezdům Tatarů. Od první poloviny 19. století byly ve městě, které bylo hlavním městem gubernie, zakládány četné průmyslové podniky (slévárny, přádelny, lihovary, cukrovary, pivovary, provozy na zpracování tabáku), sídlily zde četné banky. Revoluční vystoupení 12. 12. 1905 bylo krvavě potlačeno armádou. Sovětská moc byla ve městě nastolena dne 30. 11. 1917, kdy 1. všeukrajinský sjezd sovětů právě zde vyhlásil vznik sovětské Ukrajiny. V následném období občanské války bylo město pod kontrolou německé armády a vojsk generála Denikina. Od prosince 1919 do 24. června 1934 se stalo oficiálním hlavním městem sovětské Ukrajiny. V období od 24. 10. 1941 do 23. 8. 1943 bylo město okupováno německými vojsky. Mezi významné památky města patří Pokrovskij sobor z roku 1689, Uspenskij sobor z roku 1771 a klasicistní palác Kateřiny II., kde je nyní umístěna univerzita. Na Univerzitním pahorku stojí zvonice vystavěná na počest vítězství nad Napoleonem v roce 1812. Vybudování železnice, těžba uhlí a rozvoj hutní výroby koncem 19. století, to vše podstatně změnilo charakter města. Město následně patřilo k nejvýznamnějším průmyslovým centrům Sovětského svazu, na začátku 60. let 20. století představovalo 20 % strojírenské produkce Ukrajiny. Industriální základna města je představována průmyslem strojírenským (turbogenerátory, investiční celky a těžební a obráběcí stroje, pásové traktory, letadla, lokomotivy), elektrotechnickým, chemickým (barvy, laky, léčiva, plastické hmoty), dřevozpracujícím, potravinářským a textilním. Město je významnou dopravní křižovatkou, má vlastní letiště. V roce 1968 začala stavba metra a první linie byla dána do provozu v roce 1975. Ve městě jsou dvě desítky vysokých škol, místní univerzita byla založena v roce 1805. Nejstarší divadlo města začalo psát svoji historii v roce 1780. Aktuální stav obyvatel města je 1,555 milionu.

Na řece Severskýj Donec leží město **Čugujiv**, založeno roku 1638. V roce 1844 se zde narodil významný malíř 19. století Ilja Jefimovič Repin. Na začátku 20. století mělo město 11 900 obyvatel, lihovar a pivovar a rozvinutý obchod. Nyní město obývá 25 000 lidí.

Město Izjum na řece Severskýj Donec, vzniklo v roce 1681 v oblasti, která byla v letech 1667 až 1671 centrem povstání vedeného Stěpanem Razinem. Po potlačení povstání zde byla popravena jeho matka Matrjona Hovorucha. Na město byl Izjum povýšen roku 1765. Na počátku 20. století zde žilo 13 000 obyvatel a ve městě se vyráběl olej, vosk a nádobí. V okolí města za druhé světové války probíhaly těžké boje. V současné době počet obyvatel překročil 64 000 a jsou zaměstnání výrobou elektrických lokomotiv, optiky a nástrojů.

Lozova byla založena teprve v druhé polovině 19. století, městem se stala v roce 1938. Má 68 000 obyvatel a ve městě je průmysl strojírenský a potravinářský.

Obec Sokolovo je místem bojového křestu československé vojenské jednotky v SSSR, ke kterému došlo ve dnech 8. až 13. března 1943, při kterém padl nadporučík Jaroš, první zahraniční voják vyznamenaný titulem Hrdina Sovětského svazu.

Chersonská oblast

Oblast se nachází na jihu Ukrajiny, na pobřeží Černého a Azovského moře. Na řece Dnipro, která protéká oblastí je rozsáhlá Kachovská přehrada. Rozvinuté je lodní strojírenství, výroba zemědělských strojů, ale i elektrotechnika, textilní, petrochemický a potravinářský průmysl. Pěstují se obilniny, slunečnice, zelenina, ovoce, včetně melounů, přičemž se používá rozsáhlého systému závlah. Na mořském pobřeží jsou četné přístavy (Cherson, Heničesk, Skadovsk - v provozu je trajekt do Turecka, plánuje se do Řecka a do gruzínského přístavu Batumi). Okolo 62 % obyvatel oblasti žije ve městech.

Cherson, oblastní město a přístav při ústí Dnipro do Černého moře, má nyní 363 000 obyvatel, ve srovnání s 692 000 na začátku 20. století. V antice byla v místech dnešního města řecká kolonie, která obchodovala se Skyty na přilehlých stepích. V době rusko-turecké války v letech 1735-1739 zde byla vybudována ruská pevnost Aleksandr-Šanc, ze které se dodnes dochovaly dvě brány pevnosti (Moskevská a Očakovská), hliněné valy a původní zbojnice. Samotné město založil v roce 1778 maršál G. A. Potěmkin z příkazu carevny Kateřiny II. na místě pevnosti jako přístav a jeho výstavbu zpočátku řídil generálporučík Gannibal, strýc Puškinovy matky. K jeho pamětihodnostem patří chrám sv. Sofie se vzácným ikonostasem postavený v roce 1780 a Černomořský hospitál z 19. století. V květnu 1783 byla v místní loděnici spuštěna na vodu první plavidla ruské černomořské flotily, jejichž stavbu řídil admirál Ušakov. Známý ruský vojevůdce Suvorov byl v letech 1792-1794 velitelem místní vojenské posádky. Na počátku 20. století bylo město významným exportním přístavem, odkud se vyvážela pšenice a vlna, s výrobou mýdla, tabáku a cukru. Průmyslový potenciál současného města tvoří velké loděnice (nákladní plavidla včetně tankových, říční osobní lodě, plovoucí jeřáby, sací bagry), strojírenství (kukuřičné kombajny), petrochemie, bavlnářství, potravinářství (konzervované produkty), sklářství a výroba stavebních hmot. Ve městě jsou vysoké školy a letecké spojení je možné z místního letiště.

Askanija-Nova je název osady a stejnojmenné přírodní rezervace. Původní velkostatek založený v roce 1828, který se

specializoval na chov ovcí a byl později rozšířen o zoologickou zahradu, se stal základem Ukrajinského vědeckovýzkumného ústavu živočišné výroby, který se zabývá hybridizací a aklimatizací rostlin a křížením a domestikací divokých zvířat. Přilehlá step o rozloze 500 hektarů byla v roce 1919 prohlášena za přírodní rezervaci a chová se na ní stádo jelenů sika. Město Nova Kachovka vzniklo v roce 1951 v místech původní vesnice Ključevyje při stavbě Kachovské hydroelektrárny, která je součástí Kachovské vodní nádrže, jejíž plocha dosahuje 2 155 čtverečních kilometrů. Ve městě, které má 60 000 obyvatel, se vyrábí elektromotory, prefabrikáty a nábytek. Původní stará Kachovka leží o 14 kilometrů dál, v místech staré tatarské pevnosti Islam-Kermen.

Chmelnycká oblast

Do roku 1954 byla nazývána Kamjanec-Podilskou oblastí. Okolo 53 % obyvatel obývá městskou zástavbu. Průmysl je především potravinářský, dále strojírenský, papírenský a stavebních hmot. Pěstují se srniny, brambory, ale i tabák a koriandr. Rozvinuto je ovocnářství. Na území oblasti jsou naleziště grafitu, průmyslově zpracovatelných hlín a písků, ale i hornin, obsahujících fosforit.

Oblastní město Chmelnyckyj (rusky Chmelnickij), které leží na Jižním Bugu, se nazývalo do roku 1954 Proskurov. Dnešní název město dostalo na počest 300. výročí sjednocení Ukrajiny a Ruska, na paměť ukrajinského státníka Bohdana Chmelnyckého, který se o sjednocení zasloužil. Poprvé je město připomínáno v roce 1433. V 16. století bylo město přestavěno na pevnost, která sehrála významnou roli v boji proti Turkům. Od roku 1793 je součástí Ruska. Na konci 19. století čítalo 23 000 obyvatel, bylo obchodním střediskem, s výrobou cukru a tabáku. Nyní má 262 000 obyvatel a jeho průmyslový potenciál tvoří podniky strojírenského, potravinářského a oděvního průmyslu.

Město Kamjanec Podilskyj je připomínáno již ve 12. století a může se pochlubit celou řadou památek. Na skále na okraji města stojí hrad z druhé poloviny 14. století, kde je nyní umístěno historické muzeum. V obvodu města jsou zachovalé zbytky hradeb z konce 14. století, k dalším pamětihodnostem města patří budova staré radnice, dominikánský kostel a kostel sv. Petra Pavla (oba ze 16. století), katolický dóm a tzv. Turecký most přes řeku Smotrič. Od roku 1793 je město součástí Ruska. Na přelomu 19. a 20. století bylo město centrem Podolské gubernie, mělo 34 500 obyvatel (z toho jednu třetinu Židů), 18 pravoslavných kostelů, 4 katolické kostely a 32 synagog a bylo známé výrobou vaty a tabáku. Nynější město má 108 600 obyvatel a kapacity strojírenského a lehkého průmyslu.

V obci Medžibizj je pochován zakladatel chasidismu Ba'al Šem Tov (narozen asi 1700, zemřel 1770).

Ivano-Frankivská oblast

Oblast, která leží v podhůří Karpat, se do roku 1962 nazývala Stanislavskou. Pokud se týká surovin, v oblasti jsou naleziště ropy a plynu, rašeliny, fosfátů, síry, ale také mramoru a surovin pro výrobu stavebních hmot. Pouze 43 % obyvatel oblasti žije ve městech. Zemědělství je orientováno hlavně na živočišnou výrobu, včetně pastevectví. Průmysl v oblasti je petrochemický, strojírenský, dřevozpracující a potravinářský. Tradiční je lidová umělecká výroba. Přírodní podmínky oblasti mohou umožnit další rozvoj turismu.

Oblastní město Ivano-Frankivsk (rusky Ivano-Frankovsk) se do roku 1962 jmenovalo Stanislav. Město bylo založeno 1662, od roku 1772 patřilo Rakousku, v letech 1867-1918 Rakousku-Uhersku a od 1919 Polsku. V roce 1939 se stalo součástí sovětské Ukrajiny. Na konci minulého století mělo 30 400 obyvatel, polovinu tvořili Židé, mělo strojírenské provozy, železniční opravny, cihelnu, pivovar, výrobu kvasnic, mlýny, zpracování kůží a rozsáhlý obchod s zemědělskými plodinami. Dnes má město 237 000 obyvatel a průmyslový potenciál strojírenský, dřevozpracující, textilní a potravinářský.

Halič, historické hlavní město Haliče ležící na Dnistru, bylo původně slovanským sídlištěm, doloženým již v 9. století. V 11. až 12. století bylo centrem tzv. Haličiny s rezidencí haličských knížat. Po tatarském vpádu roku 1241 přenesl kníže Daniel Haličský sídlo do Chelmu a město ztrácelo na významu. V roce 1350 připadlo Polsku, od roku 1772 bylo rakouské a v letech 1918 až 1939 znovu opět polské. Na podzim 1939 se stalo součástí sovětské Ukrajiny.

Kirovohradská oblast

Oblast je položena v centru ukrajinského území. Většina obyvatel žije ve městech (61 %). Na území oblasti se těží uhlí, grafit, železná ruda. Průmysl oblasti je hlavně strojírenský, metalurgický, potravinářský a dřevozpracující. Pěstují se obilniny, kukuřice, ale i koriandr a sója. V oblasti se nachází velké zásoby minerálních vod.

Oblastní město Kirovohrad (rusky Kirovograd) ležící na řece Ingul, bylo založeno jako pevnost v roce 1754. Do roku 1924 se nazýval Jelizavetgrad, dále do roku 1934 Zinovjevsk a do roku 1939 Kirovo. Nyní má 276 000 obyvatel. Ve městě je

zastoupen průmysl strojírenský (secí stroje), hutnický, elektrotechnický, potravinářský a dřevozpracující. Město Oleksandrija leží na řece Ingulec a bylo založeno v polovině 18. století. Nyní má 103 000 obyvatel a v jeho okolí se těží černé uhlí. Průmysl produkuje především transportní zařízení.

Kyjivská oblast

Kyjivská oblast obklopuje hlavní město Ukrajiny Kyjiv a patří k nejrozvinutějším na Ukrajině. Městské obyvatelstvo v oblasti převažuje (58 %). Průmysl je zastoupen strojírenský (automobilový a produkce zemědělských strojů), dřevozpracující (výroba kartonu a papíru), rozsáhlý je průmysl potravinářský. Oblastní orgány oblasti sídlí v Kyjivě.

V místech dnešního města Bila Cerkva stávala původně obec Jurijev, známá již v roce 1155, kterou v první polovině 13. století zničil tatarský chán Batu, vnuk Džingischánův. Podle pověsti se ze zničené obce zachovala zřícenina bílého kostela, která dala název nově založenému městu. Město patřilo od roku 1363 k Litvě a Polsku, od roku 1793 Rusku. Městská práva byla přisvojena v roce 1925. Za druhé světové války bylo město součástí německé obranné linie a bylo osvobozeno po těžkých bojích ve dnech 30. prosince 1943 až 2. ledna 1944 vojsky I. ukrajinského frontu. V jeho svazku operovala rovněž I. československá samostatná brigáda, která byla za účast v bojích vyznamenána řádem Bohdana Chmelnyckého I. stupně. V dnešním městě žije 216 000 obyvatel. Průmysl na jeho území je především strojírenský, gumárenský a stavebních hmot. Na území města se rozkládá dendrologická zahrada Alexandrija.

Brovary jsou poprvé zmiňovány v roce 1628, městská práva získaly v roce 1956. Nyní mají 88 000 obyvatel a jsou zde podniky práškové metalurgie, výroby svítidel, ledniček, výrobků z umělých hmot a dřevovýroby.

Čornobyľ se stal oficiálně městem v roce 1941. Po havárii v osmnáct kilometrů vzdálené atomové elektrárně v dubnu 1986 byl evakuován. Na mapách je však stále uváděn jako město s 10 000 až 50 000 obyvateli.

Fastiv (rusky Fastov) je poprvé zmiňován v roce 1390, městská práva získal v roce 1938. Dnešní město má 54 000 obyvatel, průmysl nábytkářský, strojírenský a chemický. V okolí města se v prosinci 1943 nacházela v bojovém nasazení 1. československá samostatná brigáda v SSSR.

Luhanská oblast

Oblast leží v nejvýchodnější části Ukrajiny a hraničí s Ruskou federací. Na jejím území se nachází velké zásoby uhlí, především antracitu a řada surovin pro výrobu stavebních hmot. V oblasti převládá městské obyvatelstvo (86 %), většinou Ukrajinci (55 %), silně jsou však zastoupeni Rusové (42 %). Průmysl je především těžební, dále černá metalurgie, chemie a petrochemie a strojírenství (těžební stroje a zařízení). Pěstují se zrniny a ovoce i zelenina.

Oblastní město Luhansk (rusky Lugansk) se v letech 1935-1958 a znovu pak v letech 1970-1989 jmenovalo Vorošilovgrad. Město bylo založeno v roce 1795. Na začátku 20. století mělo 204 000 obyvatel, výrobu železa a oceli, včetně střeliva a železniční učiliště. Počet obyvatel současného města dosahuje 600 000. Město je střediskem strojírenského průmyslu (motorové lokomotivy, důlní zařízení, montáž automobilů), zastoupen je také průmysl hutní (válcovna trub), vlnářský, obuvnický, potravinářský, farmaceutický a těžba uhlí. Město má vlastní letiště.

Město **Alčevsk** vzniklo v roce 1895 při stavbě metalurgického závodu, do roku 1931 neslo název Alčevsk, dále do roku 1961 Vorošilovsk, následně do začátku 90. let 20. století Kommunarok, nynější město má 125 000 obyvatel a průmysl hutnický a chemický.

Krasnodon, do roku 1938 se nazýval Sorokino, je tradičním centrem těžby uhlí, nyní s 52 000 obyvatel. V letech druhé světové války zde pracovala mládežnická odbojová organizace "Mladá garda".

Krasnyj Luč, do roku 1920 nesoucí název Krindačovka, je oficiálně městem od roku 1926, nyní se 109 000 obyvatel a průmyslem strojírenským a těžbou černého uhlí.

Město **Lisičansk** má městský statut od roku 1938, leží na řece Severský Donec. Současné město má 123 000 obyvatel zaměstnaných těžbou černého uhlí, v petrochemii, chemii (výroba sody, technické pryže), ve strojírenství, potravinářství a ve sklářství.

Průmyslové středisko **Roveňki**, čítající dnes 58 000 obyvatel, je místem, kde jsou pochováni Ljuba Ševcovová a Oleg Koševoj, kteří posloužili jako vzor literárním postavám románu Mladá garda. Na konci 19. století mělo 8 500 obyvatel a bylo centrem obchodu s obilím.

Rubižne je městem od roku 1934, nyní zde žije 75 000 obyvatel. Ve městě je strojírenství a výroba stavebních hmot.

Na řece Severský Donec leží město Severodoneck s městskými právy od roku 1958, které obývá 132 000 osob. Disponuje průmyslem chemickým ("Azot", "Stekloplastik"), petrochemickým (zpracování zemního plynu), elektronickým, strojírenským, dřevozpracujícím a výrobou stavebních hmot.

Město Stachanov, s městskými právy od roku 1932, bylo založené v polovině 19. století, později pojmenované podle úderníka Stachanova, se do roku 1937 a v letech 1940 až 1978 jmenovalo Kadijevka a v letech 1937 až 1940 Sergo. Aktuálně

má 109 000 obyvatel, je střediskem těžby černého uhlí, metalurgie (feroslitiny), chemie a strojírenství.

Lvivská oblast

Oblast leží na západě Ukrajiny při hranici s Polskem. Je bohatá na suroviny (uhlí, přírodní plyn, ropa, stavební materiály) a minerální vody. Průmyslový charakter oblasti tvoří strojírenství, chemie a petrochemie, farmacie, dřevozpracující průmysl včetně papírenství a potravinářství. Pěstují se zrniny, cukrovka, len, brambory, zelenina a ovoce. V oblasti je několik lázeňských středisek, ale přírodní podmínky pro rozvoj lázeňství a turismu nejsou zdaleka vyčerpány. Přes území oblasti prochází ropovod Družba.

Oblastním městem je Lviv (rusky Lvov), nyní se 788 000 obyvatel, na začátku 20. století měl 160 000. Město bylo založeno na důležité obchodní cestě z Kyjeva do Vídně okolo roku 1250 knížetem Danilem Romanovičem Haličským a pojmenováno podle jeho syna Lva (který byl přítelem a spojencem českého krále Václava II.). První historická zmínka o městě je z roku 1256. Již ve 13. a 14. století bylo město významným centrem řemesel a obchodu. V roce 1340 město obsadil král Kazimír Veliký a město patřilo Polsku až do roku 1772, kdy město a celá Halič připadly Rakousku. Ve středověku se ve městě usadila mnohonárodní obchodní kolonie Němců, Poláků, Židů, Řeků, Arménů a obchodníků dalších národností. V roce 1776 ve městě začaly vycházet noviny, první na území dnešní Ukrajiny. Do roku 1918 byl součástí Rakousko-Uherska, s názvem Lemberg, na přelomu 19. a 20. století bylo město sídlem četných zemských úřadů, obchodní a průmyslové komory, arcibiskupství římskokatolického, pravoslavného a arménské katolické církve, sídlil zde evangelický superintendant a vrchní zemský rabín, byly zde četné chrámy, kláštery a synagogy, univerzita, technická škola, zvěrolékařská, zemědělská a lesnická průmyslovka a bylo významným průmyslovým střediskem (strojírna, slévárny, výroba piva, svíček, cihel, zápalek, čokolády, lihu a likérů) a obchodním centrem. Za první světové války probíhaly v okolí města těžké boje, od září 1914 do června 1915 byl okupován ruskou armádou. Dne 24. září 1915 severně od Lviva dobrovolně překročil frontovou linii na ruskou stranu do zajetí Jaroslav Hašek. V letech 1919 až 1938 byl Lviv součástí Polska, jako druhé největší polské město. V říjnu 1939 po anexi západní Ukrajiny byl připojen k Sovětskému svazu. V době druhé světové války v letech 1941-1944 byl okupován německou armádou. Dne 19. 8. 1990 byla ve Lvivské katedrále poprvé od roku 1946 sloužena katolická mše. Při referendu 17. 3. 1991 se většina obyvatel města vyslovila pro úplnou nezávislost Ukrajiny. Mezi nejvýznamnější památky města patří římskokatolická katedrála ze 14.-15. století, několik barokních církevních staveb, včetně chrámu sv. Onufrije, kde je pohřben první ruský knihtiskař Ivan Fjodorov, městké domy ze 16.-18. století a Uspenská katedrála ze 17. století se zvonící ze 16. století. Na Lykačovském hřbitově je pohřbena celá řada významných osobností, včetně Ivana Franka. Místní galerie se může návštěvníkům pochlubit cennými originály (Tizian, Goya, Rubens). Z dvousetmetrové televizní věže, která je na Zámecké hoře, lze za příznivého počasí spatřit i karpatský hřeben. Soudobé město je významnou dopravní křižovatkou se dvěma letišti (která zajišťují i zámořské letecké spoje; letiště Lviv II je bývalé sovětské vojenské letiště vzdálené asi 40 kilometrů od města u obce Strij), s rozsáhlými strojírenskými kapacitami (např. na výrobu autobusů, nakladačů, zemědělských strojů, plynových spotřebičů) a dále průmyslem elektrotechnickým, chemickým, petrochemickým, farmaceutickým, sklářským, dřevozpracujícím, potravinářským a polygrafickým. Ve městě je několik vysokých škol, včetně univerzity založené v roce 1661.

Červonograd se do roku 1951 jmenoval Krastinopol. Obývá jej 77 000 obyvatel. Je centrem těžby černého uhlí, zastoupen je i průmysl dřevozpracující, optický a potravinářský.

Drohobyč je znám jako město již od roku 1238. V současné době má 76 000 obyvatel, v okolí města se těží ropa, ve městě samém jsou strojírenské provozy, chemie, zpracování dřeva a výroba potravin. K pamětihodnostem patří gotický chrám z 15. století a dřevěný kostel ze 17. století.

Sambir je doložen v historických pramenech již z roku 1238. Dnešní město je železničním uzlem, s elektrotechnickým, sklářským, nábytkářským a potravinářským průmyslem. V okolí města nálezy ropy.

Sokal je městem od roku 1939, nyní je důležitým železničním uzlem s výrobou nástrojů a chemických vláken.

Mykolajivská oblast

Oblast leží na jihu Ukrajiny a přiléhá k Černému moři. Patří k neprůmyslovějším regionům, městské obyvatelstvo tvoří 66 %. Nejvíce je v oblasti zastoupen průmysl loďařský (asi 50 % celoukrajinské kapacity), dále elektronický, strojírenský, ale i textilní a potravinářský (včetně rybného). Na území oblasti je atomová elektrárna. Rozsáhlé jsou zásoby surovin na výrobu stavebních hmot. Pěstují se obiloviny, slunečnice, ale také koriandr, sója, skočec, zelenina a ovoce, včetně vína .

Oblastní město Mykolajiv (rusky Nikolajev) leží při ústí Jižního Bugu do Černého moře. Má 508 000 obyvatel. Město bylo založeno v roce 1788 jako dok pro stavbu lodí a od roku 1789 nese současný název. V roce 1862 byl otevřen jeho obchodní přístav a následně v roce 1873 město získalo železniční spojení a na konci 19. století mělo již 92 000 obyvatel. Sovětská moc byla vyhlášena 27. 1. 1918, ale od března 1918 do konce ledna 1920 bylo město obsazeno německou, později anglickou a francouzskou armádou. V době druhé světové války od 17. 8. 1941 do 28. 3. 1944 bylo město okupováno německými vojsky. Průmyslový potenciál města tvoří především největší loděnice na černomořském pobřeží (v letech 1962-1967 zde byla postavena první sovětská vrtulníková loď Moskva, v letech 1970-1975 první sovětská letadlová loď Kyjev), dále jsou zde kapacity hutnictví hliníku (zpracovávající bauxit z Afriky), cementárenství a potravinářského průmyslu. Město má vlastní letiště.

Pervomajsk do 1920 zvaný Olviopol, má městská práva již od roku 1773. Současné město má 84 000 obyvatel a strojírenské a potravinářské průmyslové kapacity.

Odeská oblast

Odeská oblast na tvoří západě ukrajinskou hranici s Moldavskem a na jihu s Rumunskem. Nesmírně pestré je národnostní složení oblasti, její obyvatelé se hlásí ke stovce různých národností. Nejvíce je Ukrajinců (55 %), dále Rusů (27 %), Bulharů (6,3 %), Moldavců (5,5 %), Židů (2,6 %) a Gagauzů (1 %). Vyučovacím jazykem ve 197 školách oblasti je ruština a v 11 moldavština. Jako předmět se učí rusky 90 000 žáků, bulharsky 14 000 žáků, moldavsky 1 400 žáků, gagauzsky 800 žáků, polsky 380 žáků a ivrit 400 žáků. V nedělních školách, které jsou z části hrazeny z oblastního rozpočtu se vyučuje čeština (česká národnostní menšina v oblasti pořádá pravidelné plesy), němčina, afgánské jazyky, romština a polština. V městské zástavbě žije 65 % obyvatel oblasti. Z průmyslu je profilující strojírenství (stroje, zařízení a zbraně), elektronika, dále optika, chemie, petrochemie, farmacie, výroba nábytku, potravin a stavebních materiálů. Vedle rozsáhlé rostlinné a živočišné výroby je v oblasti nezanedbatelné rybářství.

Oblastní město Odesa (rusky Oděssa), je největším ukrajinským přístavem na Černém moři s 1 milionem obyvatel. Na území města se našly četné doklady přítomnosti Kymrijců a Sarmatů, ale doložena je i antická řecká osada Odessos, zaniklá ve 3. až 4. století. V následujícím období řídké slovanské osídlení byla převrstvováno turkickými kočovníky. Na místech dnešního přístavu byla v 10. století ruská pevnost Kujalnik, zničená Kumány v 11. století, obnovená ve 13. století pod názvem Kocjubijevo, kterou Tataři dobyli v roce 1540, nadále ji využívali a postupně přebudovali pod názvem Chadži-bej, která nakonec byla dobyta ruskými vojsky pod vedením generála Deribasova roku 1789 a v roce 1791 byla připojena k Rusku. V roce 1794 bylo na základě rozkazu carevny Kateřiny II., který inicioval Suvorov, založeno město, které se mělo stát hlavním válečným a obchodním přístavem na Černém moři, přejmenované v roce 1795 na Oděsu, v duchu tehdejší záliby v antických názvech. V letech 1817 až 1859 měl přístav svobodný statut. V druhé polovině 19. století se přístav stal významnou exportní cestou (zvláště pro vývoz obilí) a zároveň město získalo charakter kulturního centra (v roce 1825 bylo založeno historické a archeologické muzeum, v roce pak 1865 univerzita). V roce 1875 byl ve městě založen Jižní svaz ruského dělnictva a v průběhu revoluce 1905 zde došlo k ozbrojenému vystoupení. Dne 15. 4. 1905 připlul k městu povstalecký křižník Potěmkin. Na počátku 20. století mělo město již 405 000 obyvatel, četná školská zařízení, včetně vojenských a rozvíjející se průmysl (cukrovarnictví, pivovarnictví, solivarství, zpracování tabáku, železárny, výrobu mýdla a zpracování oleje) a rozsáhlý obchod. Sovětská moc byla vyhlášena 31. ledna 1918, od března do listopadu 1918 bylo město okupováno rakousko-uherskými a německými vojsky, od prosince 1919 do dubna 1919 anglickou a francouzskou armádou a od srpna 1919 do 7. 2. 1920 město ovládal generál A. I. Denikin. V době druhé světové války se město bránilo v obklíčení od 10. 8. do 16. 10. 1941, poté do 10. 4. 1944 bylo okupováno německými a rumunskými vojsky. Ale městské katakomby, kde se v minulosti lámal lasturnatý vápenec, však prakticky po celou dobu okupace byly ovládnuty partyzány. Titul "hrdiné město" získala Odesa již roku 1942. Nejvýznamnější památky města pocházejí z období klasicismu, palác z roku 1826 a budova opery z let 1884-1887 (postavená podle plánů vídeňských architektů Fellnera a Gellmera). Dnešní město je významným průmyslovým centrem s průmyslem strojírenským (dopravní, zemědělské a obráběcí stroje, chladírenská zařízení), loďařským, chemickým (hnojiva, plasty, barviva) a petrochemickým, nábytkářským, textilním (včetně zpracování juty), farmaceutickým a potravinářským (konzervárenství, rafinace cukru, výroba rostlinných olejů). Přístav je zařízen především pro překládku ropných produktů a tvoří komplex se satelitními přístavy - Iljičivsk (od roku 1978 kontejnerová přeprava do Varny), - Južnyj (vyústění čpavkovodu z města Toljati). Město má vlastní mezinárodní letiště. Lázeňská zóna města tvoří sedmdesátikilometrový pás podél pobřeží.

Město Bilhorod-Dnistrovskij leží na pravém břehu širokého ústí Dnistry do Černého moře a vzniklo na místech starořecké osady Tira, založené v 6. století před naším letopočtem. Ve 13. století je obsadili Tataři, ve 14. století Janované a v 15. století bylo součástí moldavského knížectví. V roce 1484 dobyli město Turci a nazvali jej Akkerman (Bílá pevnost). Na základě bukureštské mírové smlouvy připadlo roku 1812 Rusku. V letech 1918 až 1940 patřilo město Rumunsku. Zachovalá pevnost pochází z období 1438 až 1454, byla rekonstruována v 16. a 17. století, a tvoří ji 26 věží, 4 brány a samotná tvrz. Ve městě převládá potravinářský průmysl, v okolí města jsou rozsáhlé vinice. Na protějším břehu ústí Dněstru leží Ovidipol, se zbytky ruské pevnosti z let 1793 až 1796, údajně totožný s místem starověké Tomidy, kde byl ve vyhnanství římský básník Publius Ovidius Naso. Město má 58 000 obyvatel.

Přístavem na Dunaji je Izmail, město známé již ve 12. století, které bylo od 16. století tureckou pevností. V roce 1790 bylo dobyto ruskými vojsky pod vedením vojevůdce Suvorova a od roku 1812 patřilo Rusku. V letech 1918 až 1940 bylo součástí Rumunska. Současné město má 93 000 obyvatel, na jeho teritoriu jsou velké opravy lodí a papírny. Ve městě je muzeum Suvorova a sídlo zde má i pedagogický institut.

Poltavská oblast

Oblast se nachází v centrální rovinaté části ukrajinského území. Více než polovina obyvatel oblasti (56 %) žije ve městech.

Průmysl v oblasti je strojírenský (dopravní prostředky, nástroje), chemický a petrochemický, farmaceutický, potravinářský (cukrovary, mlýny, masokombináty, konzervárny), textilní a výroba stavebnin. Těží se ropa, zemní plyn a železná ruda. Zemědělská výroba, mimo běžnou rostlinnou a živočišnou produkci se orientuje na pěstování rostlin pro potřeby farmacie. K dopravě se využívá Dnipro v návaznosti na železniční a silniční síť. V oblasti se narodil spisovatel Gogol, filosof Skovoroda, kosmičtí a raketoví odborníci Kondratjuk a Pobedonoscev, konstruktér tanků Duchov, ale i kosmonaut Beregovoj.

Oblastní město Poltava, ležící na řece Vorskla, je poprvé připomínáno v roce 1174 jako Ltava, ve čtyřicátých letech 13. století bylo město dobyté Mongoly a od 14. století se stalo součástí Velkého knížetství litevského. Dnešní název města je doložen z roku 1430. Na základě Lublinské unie roku 1569 připadlo město Polsku. Koncem 17. století bylo město několikrát vážně poškozeno nájezdy krymských Tatarů. V době Severní války byla u města dne 8. července 1709 svedena bitva mezi ruskými a švédskými vojsky, kterou připomíná Památník bitvy u Poltavy. Ruský car Petr I. Veliký zde dosáhl rozhodujícího vítězství nad švédským králem Karlem XII., který zde ztratil přes 28 000 svých bojovníků. V 17.-18. století se stala Poltava významným obchodním střediskem levobřežní Ukrajiny, zvláště obchodu s vlnou a koňmi a od roku 1802 byla oficiálním centrem Poltavské gubernie. Na konci 19. století mělo město 53 000 obyvatel, bylo sídlem biskupství a 96 různých průmyslových závodů. Sovětská moc byla ve městě prohlášena 19. 1. 1918. V době druhé světové války bylo město od 1941 do 23. 9. 1943 okupováno německými vojáky. Mezi architektonicky zajímavé stavby patří budova vlastivědného muzea a klášter ze 17. století. Současné město s 312 800 obyvateli disponuje kapacitami průmyslu elektrotechnického (výbojky), strojírenského ("Chimmaš"), keramického, bavlnářského, obuvnického a potravinářského. Ve městě se vyrábí umělé diamanty. Poltavskou bitvu připomíná specializované muzeum.

Komsomorsk je městem od roku 1972, má 54 500 obyvatel. Je centrem těžby a zpracování železné rudy.

Kremenčuk, přístavní město na Dnipro, bylo známo již v 16. století. Současné město má 238 700 obyvatel a představuje průmyslové centrum se strojírenskou výrobou (nákladní vagóny, automobily "AvtoKrAZ"), petrochemií, metalurgií, potravinářstvím a výrobou nábytku. Nedaleko města je hydroelektrárna, postavená v letech 1954 až 1960. Ve městě je muzeum A. S. Makarenka.

Lubny byly založeny jako pevnost v roce 988 a městská práva byla udělena již v roce 1783. Nynější město má 59 600 obyvatel, průmysl je zastoupen strojírenský, farmaceutický, textilní, potravinářský a nábytkářský.

Myrhorod byl založen v roce 1575 a získal proslulost svými balneologickými lázněmi. Ve městě se produkují stavební hmoty, potraviny a výrobky tradičních uměleckých řemesel. má 46 600 obyvatel.

Rivnenská oblast

Oblast leží v rovinaté části západní Ukrajiny, na severu tvoří ukrajinskou hranici s Běloruskem. Menšina obyvatel oblasti (47 %) žije ve městech. Průmyslovou kapacitu oblasti představuje především potravinářství (cukrovary, konzervárny), výroba textilu a obuvi, zemědělských strojů, minerálních hnojiv, papíru, stavebních hmot a zpracování dřeva. Na území oblasti pracuje atomová elektrárna. Zemědělství produkuje i chmel.

Hlavním městem oblasti je Rivne (rusky Rovno), středisko východní Volyně, město bylo poprvé připomínáno roku 1283 na důležité cestě z Kyjiva do Polska. Od druhé poloviny 14. století bylo součástí Litvy, od roku 1569 Polska. Městská práva získalo v 15. století. Při druhém dělení Polska v roce 1793 připadlo Rusku. Koncem 19. století se město stalo železniční křižovatkou se 24 továrnami a rozvinutým obchodem s dobyt看em, dřívím a obilím a ve městě žilo okolo 25 000 obyvatel. Ke konci 19. století bylo silně opevněno a ve stejné době v jeho okolí bylo založeno mnoho osad českých kolonistů. V prosinci 1917 byla ve městě vyhlášena sovětská moc, ale v roce 1918 bylo okupováno německou armádou a v roce 1920 polskými vojsky. Podle řížské dohody bylo v roce 1921 připojeno k Polsku. V září 1939 bylo anektováno Sovětským svazem. Za druhé světové války bylo okupováno německými vojsky od 28. 6. 1941 do 2. 2. 1944, přičemž okupanti jej prohlásili za "hlavní město" Ukrajiny. Nyní má město 246 000 obyvatel a je zde zastoupen průmysl elektrotechnický (vysokofrekvenční zařízení), výroba průmyslových hnojiv ("Azot"), zpracování lnu (lnářský kombinát evropského významu) a výroba potravin. Zajímavou památkou města je dřevěný kostel z 18. století. Oblastní město má letiště s mezinárodním statutem.

Na řece Ikvě leží město Dubno, historicky doložené již v roce 1100, které v době Severní války (1700-1721) spěšně opustil švédský král Karel XII, přičemž ve městě zanechal veškerou těžkou výzbroj své armády. K pamětihodnostem města patří zámek a klášter ze 16. a 17. století a zbytky opevnění města. V města okolí jsou staré osady českých kolonistů. Ve městě je slévárna, gumárna, výroba nábytku a potravin.

Radiviliv, od roku 1939 po celou dobu sovětské éry se město nazývalo Červonoarmijsk. Město má železniční napojení a na jeho území se vyrábí potraviny, textil a zpracovává dřevo.

Sumská oblast

Oblast leží na severu Ukrajiny, při hranicích s Ruskou federací. Městské obyvatelstvo oblasti převažuje (60 %). Průmysl oblasti vyrábí potraviny, zařízení pro chemii a petrochemii, polygrafické stroje a výrobky ze dřeva. V oblasti se těží hlavně ropa (její

zásoby tvoří 30 % celoukrajinských zásob), plyn a rašelina. Mimo běžných zemědělských plodin se pěstuje pohanka.

Hlavní město oblasti Sumy bylo založeno roku 1652 ukrajinskými kozáky. Současné město obývá 304 000 obyvatel a ve městě je zastoupen průmysl strojírenský (výroba přístrojů), elektrotechnický, chemický (fosforečná hnojiva), vlnářský a potravinářský. K zajímavostem patří církevní architektura z 18. a 19. století.

Gluchiv je znám již z roku 1152 a městská práva získal v roce 1780. Mezi městské pamětihodnosti města patří Nikolajevský chrám z konce 17. století a Pereobraženský chrám z roku 1765. V současném městě jsou kapacity na výrobu elektroniky, textilu a potravin.

Historie města Konotop začala v 17. století. Současné město je významnou železniční křižovatkou, má 98 000 obyvatel a ve městě jsou strojírenské a potravinářské provozy.

V roce 1641 byla založena Ochtyrka, dnes centrum těžby ropy a zemního plynu. Město má 53 000 obyvatel a jeho podniky produkují nemocniční nábytek, některé strojírenské výrobky a potraviny.

Existence města Romny je historicky doložena již v roce 1096. Od roku 1362 bylo součástí Litvy a Polska a od roku 1667 Ruska. Současné město má 56 000 obyvatel a zdejší nejznámějším výrobkem jsou telefonní ústředny.

Šostka získala městská práva v roce 1924. Počet obyvatel města dosáhl 94 000 obyvatel. Největším podnikem města je "Svema", která se zabývá výrobou kinofilmů a magnetofonových pásků.

Ternopilská oblast

Oblast leží v západní části Ukrajiny. Pouze menšina obyvatel obývá města (44 %). Rozhodující podíl na průmyslovém potenciálu oblasti patří potravinářství, dále výrobě textilu, některým oborům strojírenské výroby (zemědělské stroje), zpracování dřevní hmoty a výrobě stavebnin. Místní zemědělci pěstují také tabák. Lesy, většinou listnaté, pokrývají 14 % území oblasti. Oblastní město Ternopil (rusky Ternopol) ležící na řece Seretu, je tradičním centrem západní části Podolí (oblast na západě Ukrajiny mezi Dnistrom a Horním Bugem). Do roku 1940 se používal název Tarnopol. Původní město od konce 11. století bylo součástí tzv. Červené Rusi. Ve 14. století bylo ovládáno Litovou a v roce 1524 bylo zničeno Tatary. Na základě lublinské unie v roce 1569 připadlo Polsku, po prvním dělení Polska od roku 1772 patřilo Rakousku, v letech 1809 až 1815 Rusku, v letech 1815 až 1918 opět Rakousku, či Rakousku-Uhersku. Na přelomu 19. a 20. století se stalo obchodním centrem oblasti. Na podzim 1915 se podařilo ruským vojskům zastavit v okolí města rakousko-uherskou a německou ofenzivu. V letech 1919 až 1939 bylo město součástí Polska a v září 1939 bylo připojeno k Sovětskému svazu. Od 3. 7. 1941 do 14. 4. 1944 probíhala německá okupace. Současné město má 235 000 obyvatel a průmysl potravinářský, bavlnářský, strojírenský (sklízecí kombajny) a farmaceutický a je sídlem vysoké školy. Mezi stavebními památkami zaujme pravoslavný chrám Zrození Páně z konce 16. století a katolický dominikánský kostel z 18. století.

První historická zmínka o městě Berežany je z roku 1375. Městská práva byla udělena roku 1939. Ve městě je kombinát na výrobu nábytku a potravinářské výrobní provozy.

Centrem severní části oblasti je Kremenec, známý již z roku 1226. Od 14. století patřil k Litvě a Polsku, od roku 1793 Rusku. Od roku 1921 bylo město součástí Polska, v roce 1939 bylo včleněno do sovětské Ukrajiny. ve městě se zpracovává tabák, je zde cukrovar a podnik na výrobu nábytku. Městkou památkou jsou zbytky zámku z konce 13. a začátku 14. století a klášterní komplex ze 16.-18. století.

Terebovlja, v historických pramenech zmiňovaná již v 11. století, se nazývala do roku 1944 Trembovlja. V roce 1939 se stala součástí sovětské Ukrajiny. Ve městě se vyrábí obuv a potraviny.

Město Zborov, známé již v roce 1166, leží na řece Strypě. Za první světové války, dne 2. července 1917 úderná brigáda československých legií, bojující na ruské straně, v okolí města úspěšně prolomila rakousko-uherskou frontovou linii. Za účast v bitvě u Zborova byl vyznamenán medailí sv. Jiří 4. stupně také spisovatel Jaroslav Hašek. V současnosti se ve městě průmyslově zpracovává ovoce a vyrábí stavebniny.

Vinnycká oblast

Svojí jižní částí tvoří oblast ukrajinskou hranici s Moldavskem. Menšina, 44 % obyvatel žije ve městech. V oblasti jsou podniky chemického, lehkého a dřevozpracujícího průmyslu, dále je zastoupeno strojírenství (stroje a zařízení pro potravinářskou výrobu), výroba potravin a stavebních hmot. Nemalou část zemědělské produkce tvoří vinná réva.

Hlavní město oblasti Vinnyčja (rusky Vinnica), název města znamená v ukrajinštině vinopalnu, leží na řece Jižní Bug. Poprvé je připomínáno v roce 1363 jako litevská pevnost, po Lublinské unii v roce 1569 se stalo součástí Polska. Při druhém dělení Polska připadlo Rusku. V 19. století se stalo významným hospodářským a kulturním střediskem, ke konci 19. století mělo 29 000 obyvatel (z

toho polovina byla Židů), 16 továren a kamenolomy. V lednu 1918 byla ve městě nastolena sovětská moc, na jaře 1918 však bylo město obsazeno německou a rakousko-uherskou armádou, později bělogvardějci. Sovětská moc byla znovu nastolena v červnu 1920. V letech 1941 až 1944 bylo město okupováno německou armádou. Mezi architektonické památky města patří kamenný kostel ze 17. století, jezuitská kolej z let 1610 až 1617, kde je nyní muzeum a dřevěný kostelík sv. Mikuláše z 18. století. Dnešní město s 388 000 obyvatel má průmysl strojírenský (traktorové přívěsy, ložiska), chemický (fosforečná hnojiva), potravinářský (zpracování masa) a dřevozpracující. Město obklopují ovocné sady a vinice. Asi pět kilometrů daleko v obci Pirogovo se nachází mauzoleum ruského chirurga Nikolaje Pirogova (1810-1881), kde jeho nabalzamované tělo je ve skleněné rakvi. Asi 15 kilometrů severně od města byl v době druhé světové války komplex podzemních krytů, v němž byl umístěn hlavní štáb německé armády.

Významným železničním uzlem je Žmerynka, zmiňovaná již v 18. století a oficiálně městem od roku 1903. Ve městě jsou železniční opravy a zpracovává se zde tabák a kožešiny.

Volynská oblast

Oblast tvoří severozápad Ukrajiny, na severu hraničí s Běloruskem, na západě s Polskem. Menšina obyvatel žije v městské zástavbě (48 %). Průmysl v oblasti je především potravinářský, ale i textilní, obuvnický, strojírenský (kuličková ložiska) a dřevozpracující. Těží se uhlí. Pro získání větší rozlohy zemědělské půdy bylo provedeno rozsáhlé vysoušení mokřin.

Oblastním centrem je Luck, přístav na řece Styr. Město bylo založeno před tisíci lety kyjevským knížetem Vladimírem, později jako pevnost bylo součástí Haličsko-volyňského knížectví a polsko-litevského státu a koncem 18. století bylo připojeno k Rusku. Na začátku 20. století mělo 18 500 obyvatel, na jeho teritoriu byly barvírny, továrny na výrobu mýdla, svíček, piva a másla a bylo centrem obchodu s obilím. V letech 1919 až 1939 bylo součástí Polska. K architektonickým památkám města se řadí pevnost ze 14. století, synagoga ze 17. století a katedrála z 18. století. Dnešní město má 216 000 obyvatel a jeho průmyslový potenciál představuje strojírenství (automobilová výroba), elektrotechnika a dřevozpracující provozy.

Od 14. století je znám Kovel, s městskými právy od roku 1795, nyní významná dopravní křižovatka s 72 000 obyvatel a výrobou zemědělských strojů, výrobků za dřeva a potravin (masokombinát).

Centrem těžby černého uhlí je Novovolynsk, město z roku 1957, s dnešními 56 000 obyvatel, zaměstnanými mimo těžbu uhlí při zpracování dřeva a výrobě textilu.

Doložená existence města Volodymyr-Volynskij je z roku 988. Ve 12. století bylo město centrem Vladimiro-Volyňského knížectví. Roku 1370 se stalo součástí Litvy a dále Polska. V roce 1795 připadlo Rusku. V dnešním městě se vyrábí potraviny, oděvy a nábytek. Dochovala se cenná církevní architektura pocházející z 12.-16. století.

Zakarpatská oblast

Oblast se nachází v jihozápadním cípu ukrajinského území. Jejím územím prochází karpatský hřeben s nejvyšší ukrajinskou horou Hoverla, dosahující 2061 metrů nadmořské výšky. Oblast zároveň tvoří ukrajinskou hranici s Rumunskem, Maďarskem, Slovenskem a Polskem. Řadí se k nejméně rozvinutým na Ukrajině. Pouze 42 % obyvatel žije v městské zástavbě. Patří celkem k 75 národnostem. Nejvíce je Ukrajinců (78 %, většinou Rusínů), dále Maďarů (12,5 %), Rusů (4 %), Rumunů (2,4 %), Romů (1 %), Slováků (0,6 %), výrazněji jsou ještě zastoupeni Bělorusové a Židé. V oblasti se těží uhlí a kamenná sůl. Významný je dřevozpracující průmysl, který zpracovává část suroviny těžené v rozsáhlých lesích, které pokrývají 50 % oblasti. V jižní části, přiléhající k řece Tise (která byla v minulosti hojně využívána k plavení vorů), je rozvinuto pěstování zemědělských plodin, včetně vinné révy (sevljušské hrozny). Četné, zatím málo využívané, jsou minerální prameny. Perspektivní je rozvoj turistiky. Území oblasti tvoří zónu zvláštních ekonomických výhod pro zahraniční investory.

Užhorod je oblastním městem Zakarpatské Ukrajiny, do 1919 s názvem Ungvar, nyní má 125 000 obyvatel. Na teritoriu současného města, které je významná dopravní křižovatkou, silniční a železniční hraniční přechod na Slovensko. Ve městě jsou kapacity průmyslu dřevozpracujícího, nábytkářského, strojírenského, obuvnického, chemického a potravinářského, v okolí města jsou vinice. V roce 1945 byla založena místní univerzita. Na dnešním území města bylo v 8.-9. století osada

slovanského kmene Bílých Charvátů, kteří přešli Karpaty, koncem 9. století byla osada ovládnuta Maďary. V 10. století příslušelo území Kyjevské Rusi a v první polovině 11. století se město stalo součástí Uherského království. Později, a to v roce 1526, se dostalo společně s Uhrami pod svrchovanost habsburské říše. V letech 1322 až 1681 náležel rodu Drugethů, pak rodu Bercsényi a po odboji Rákócziho byl zabaven státem. Od roku 1775 sídlem řecko-katolického biskupství. Na přelomu 19. a 20. století mělo okolo 15 000 obyvatel, s převládajícím maďarským a židovským obyvatelstvem. Bylo známé produkcí vína, keramického zboží a svíček. Zastoupena byla i výroba dřevařská a kamenická (grassit). V letech 1918-1938 bylo město součástí ČSR, bylo sídlem guvernéra, viceguvernéra a sněmu Podkarpatské Rusi. Od 2. listopadu 1938 bylo město okupováno maďarskými vojsky, dne 27. října 1944 osvobozeno sovětskou armádou. Od 29. 6. 1945 se stalo oficiálně součástí Sovětského svazu. Nejvýznamnější památku města představuje hrad založený v 9. století, přestavěný v polovině 14. století a do dnešní podoby zámku přebudovaný v 16. a 17. století, dále katedrálí chrám z roku 1646 a sídelní budova župana z roku 1809.

Mukačeve, dříve maďarsky nazývané Munkács, leží na středním toku řeky Latorica a je okresním městem. Počet jeho obyvatel činí 90 000. Dnešní město disponuje kapacitami průmyslu strojírenského, dřevozpracujícího (navazujícího na tradiční výrobu sudů), včetně nábytkářského, potravinářského (pivovar a továrna na zpracování tabáku vypěstovaného v oblasti) a také textilního. Tradiční košíkářství. V okolí města se nalézají menší ložiska hnědého uhlí a kvalitních ohnivzdorných hlín. Je lázeňským a také turistickým centrem s hotely Latorica a Zirka. Slovanské osídlení na území města je archeologicky doložené již v 10. až 11. století. V 11. století se stalo součástí Uher, v letech 1396-1414 však náleželo k Polsku. Městská práva má od roku 1445. V 16.-17. století patřilo Sedmhradskému knížectví a následně, až do roku 1918 Rakousku-Uhersku. V květnu 1919 bylo obsazeno rumunskou a československou armádou a od září 1919 bylo součástí Československa. Město bylo na začátku 20. století obchodní křižovatkou a nejvýznamnějším tehdejším podnikem byla tabáková továrna. V letech 1938-1944 bylo město anektováno Maďarskem, následně, dne 26. října 1944 osvobozeno

Sovětskou armádou a oficiálně od 29. června 1945 se stalo součástí Sovětského svazu. Nejstarší stavební památkou je hrad Palanok založený ve 14. století jako silná pevnost podolským knížetem Korjatovičem, který byl zdejším županem a hradním pánem v letech 1393-1414, koncem 15. století patřil hrad českému králi Ladislavovi a od roku 1632 byl v rukou Jiřího Rákócziho, po potlačení odboje jeho potomka Františka Rákócziho hrad i město připadly koruně a hrad byl později změněn ve věznici a nakonec v kasárny. Další architektonickou památkou je šlechtické městske sídlo "Bílý dům", bývalé městske sídlo sedmhradských šlechticů dynastie Rákócziů. Památnou je zvonice ze 14. století a také Nikolajevský chrám z roku 1806. Cennou stavbou lidové architektury je dřevěný kostelík z 18. století, převezený do města z vesnice Šelestovo v roce 1928. Mezi válkami vylo vystavěno v sousedství města letiště, které zajišťovalo pravidelné letecké spojení s Prahou, Brnem a Bratislavou. Ve městě je památník připomínající střet místních domobranců s rakouskými vojsky v roce 1849. V prostorách zámku Palánku je Mukačevské historické muzeum. Ve městě se narodil maďarský malíř Mihály Munkácsy (1844-1900), představitel kritického realismu, který působil v Paříži.

Zaporižská oblast

Oblast leží v rovinaté jihozápadní části Ukrajiny, na pobřeží Azovského moře. Převažuje v ní městske obyvatelstvo (76 %) a patří k průmyslově nejrozvinutějším na Ukrajině. Má bohaté zásoby železné a manganové rudy. Profilující je černá a barevná metalurgie, strojírenství, včetně výroby automobilů a obráběcích strojů, koksochemie, chemie a petrochemie, ale také průmysl lehký a potravinářský. Na Dnipro je známá vodní nádrž Dněproges a na teritoriu oblasti je i atomová elektrárna. Nemalou část zemědělství tvoří vinohradnictví.

Hlavním městem oblasti je Zaporižžja (rusky Zaporozje), přístav na řece Dnipro, do roku 1921 nesoucí název Oleksandrivsk. V roce 1770 byla vybudována Alexandrovská pevnost chránící jihozápadní Ukrajinu před nájezdy krymských Tatarů a Turků. V roce 1806 byla osada, která vyrostla vedle pevnosti povýšena na město. Na začátku 20. století mělo město 20 200 obyvatel. Za druhé světové války bylo okupováno německými vojsky v letech 1941-1943 a válečnými událostmi bylo těžce poškozeno. Na nedalekém ostrově Chortyca byla v minulosti Záporožská Síč, ozbrojené ležení a centrum ukrajinských kozáků, založené v polovině 16. století knížetem Dimitrijem Vyšněveckým na ochranu před tatarskými a tureckými nájezdy. Ozbrojená osada měla vlastní samosprávu, na čele s radou a hejtmanem. Od roku 1654 byla podřízena ruskému státu a roku 1709 byla zničena Petrem I. Velikým. Osudy této kozácké osady vylíčil Gogol v knize Taras Bulba. Současné město čítá 848 000 obyvatel. Jde o významné středisko hutnického průmyslu (ocel, ferolitiny, hliník, titan - podniky "Zaporožstal", Dniprospecstal"), automobilového strojírenství ("Zaporožec"), výroby leteckých motorů (KB "Progres") a koksochemie. Hydroelektrárna Dniproges, která je v blízkosti města, produkuje 1500 MW. Byla uvedena do provozu v roce 1932, tehdy jako největší na světě, s původním výkonem 558 MW. Dostatek elektrické energie umožnil vybudovat velký hutní kombinát. Za druhé světové války byl Dniproges fakticky zničen, znovuobnoven byl v roce 1947.

Přístavní město Berdjansk založené v roce 1828, s městskými právy od roku 1835, leží na pobřeží Azovského moře. V letech 1939 až 1958 se nazýval Osipenko. Má 135 000 obyvatel a průmysl strojírenský, petrochemii a výrobu skelných vláken. Město má také lázeňskou tradici.

Enerhodar vznikl v roce 1970 (při stavbě vodní elektrárny), povýšen na město byl v roce 1985. Ve městě jsou strojírenské provozy a výroba stavebnin. Počet obyvatel města dosáhl 57 000.

Melitopol, založený 1784, oficiálně městem od roku 1841, s nynějšími 174 000 obyvatel, patří k tradičním střediskům ovocnářství a vinařství. Jeho název je řeckého původu s významem "město medu". Z okolí města pocházejí četné archeologické nálezy z mladší doby kamenné a doby bronzové a přímo na území města byly nalezeny skytské hroby ze 4. a 3. století před naším letopočtem s velkým počtem náradí, zbraní a zlatých ozdob. Do roku 1841 existovalo pod názvem Novoalexandrovskaja Sloboda. Na začátku 20. století proslulo město známými výročními trhy. Žilo zde 15 700 obyvatel, z toho 75 % pravoslavných, dále byli významně zastoupeni Židé, Arméni a Tataři. Ve městě je zastoupen průmysl strojírenský (výroba motorů a obráběcích strojů), potravinářský a textilní.

Žytomyrská oblast

Oblast svojí severní částí tvoří ukrajinskou hranici s Běloruskem. Městské obyvatelstvo tvoří těsnou většinu (51 %). Lesy pokrývají 31,6 % oblasti. Průmysl převážně potravinářský, lehký a strojírenský, dále keramický a stavebních materiálů. V oblasti se těží uhlí, rašelina, ale také granit. Byly provedeny rozsáhlé meliorace. V části oblasti byla vytvořena zvláštní zóna zvýhodňující zahraniční investory.

Oblastní město Žytomyr (rusky Žitomir), o němž je první historická zmínka z roku 1240, kdy jej vyplenily hordy mongolského chána Batua, bylo od roku 1320 součástí Litvy a od roku 1569 Polska. Při druhém dělení Polska v roce 1793 připadlo Ruské říši. Na začátku 20. století mělo 70 000 obyvatel s významným zastoupením Židů a 30 továren (barvírny, výroba piva, svíček, mýdla) a bylo významným centrem obchodu. Sovětská moc byla ve městě vyhlášena v lednu 1918, v době občanské války bylo město střídavě v držení polských jednotek, bělogvardějců a rudoarmějců (kterým veleli Buďonnyj, Vorošilov, Ščors). Za druhé světové války od 9. 7. 1941 do 31. 12. 1943 bylo okupováno německými vojsky. K architektonicky zajímavým stavbám patří budova radnice a chlapeckého gymnázia, které obě pocházejí ze 17. století. Ve městě se narodil polský generál a revolucionář Jaroslav Dabrowski (1836-1871), ale také sovětský hlavní konstruktér kosmických lodí S. P. Koroljov. Město má 292 000 obyvatel (1990), 200 000 v roce 1973, je střediskem chmelařského Polesí a má kapacity průmyslu strojírenského, elektrotechnického, Inářského, chemického (umělá vlákna), potravinářského, nábytkářského a známou výrobu hudebních nástrojů.

Město **Berdičiv** bylo známé již ve 14. století, kdy zde byl založen hrad, zachovaný dodnes. Povýšení na město proběhlo v roce 1845. Ke zvláštnostem města patří podzemní galerie, dříve sloužící jako prostory pro skladování. V místním kostele uzavřel v roce 1850 Honoré de Balzac sňatek s místní statkářkou Evelinou Hanskou, na jejímž statku, v nedaleké vesnici Verchovňa v letech 1848 až 1849 pobýval. V budově statku je nyní zemědělská škola a Balzacův památník. Na začátku 20. století mělo 53 700 obyvatel, většinu tvořili Židé a bylo důležitým centrem obchodu. Dnešní město má nyní 94 000 obyvatel a je střediskem potravinářského, strojírenského, polygrafického a kožedělného průmyslu.

Korosten je historicky doložen již v roce 945, na město však byl povýšen až v roce 1926. Je význačnou železniční a silniční křižovatkou a počet jeho obyvatel dosáhl 67 000. Ve městě se vyrábí zařízení pro chemické provozy, porcelánové a

dřevěné výrobky a potraviny. Tradiční je pletení krajek.

Město Novograd-Volynskij, původně do roku 1795 nazývané Zvjahel, je znám už z roku 1257, od 14. století patřil Litvě a Polsku, od roku 1793 Rusku. Jako pamětihodnost může město prezentovat zbytky hradu Ostrožských. Ve městě se narodila básnířka Lesja Ukrajinka a má zde i muzeum. Na počátku 20. století mělo město 19 900 obyvatel, okolo poloviny tvořili Židé, a průmysl města představovaly koželužny, mydlárny, slévárna a výroby terpentýnu, dehtu, cihel a octa. Současné město má 58 000 obyvatel a vyrábí se zde zemědělské stroje a potraviny.

Krymská autonomní republika

Krymská autonomní republika se rozkládá na jihu Ukrajiny na stejnojmenném poloostrově o rozloze 27 000 kilometrů čtverečních.

Počet obyvatel republiky dosahuje 2,5 (celkem 100 různých národností - nejvíce Rusové 67 %, Ukrajinci 25 % a Tataři 8 %). Ekonomicky významné je pěstování vinné révy (a navazující výroba vína), ovoce, siličných rostlin a zrnin. Živočišnou výrobu zde zastupuje především chov skotu a prasat. Nezanedbatelná je těžba a úprava železné rudy (Komyš-Burun). Průmysl je v republice zastoupen potravinářský (hlavně konzervářský a vlnářský), strojírenský a chemický. Jižní pobřeží představuje tradiční lázeňskou a rekreační oblastí.

Od 6. století před n. l. bylo pobřeží poloostrova postupně kolonizováno Řeky; od 1. století před n. l. převládala nadvláda Říma a ve 4. století poloostrov ovládala Byzanc. Rokem 1223 začaly nájezdy Zlaté hordy. Krymský chanát. byl konstituován v roce 1443 a existoval až do připojení Krymu k Rusku v roce 1783. V roce 1921, kdy vznikla Krymská autonomní sovětská republika, obyvatelstvo se hlásilo k 70 národnostem. Nejvíce bylo Rusů (51 %), dále Tatarů (26 %), Židů (6,9 %), Němců (6 %) a Řeků (3,3 %). V době druhé světové války, v letech 1941-1944 byl poloostrov okupován německou armádou, po sovětském osvobození v roce 1944, pod záminkou kolaborace s Němci byl proveden odsun krymských Tatarů do asijské části SSSR a zrušena autonomie Krymu (znovuobnovena až v roce 1991). V roce 1954 Krymská oblast, do té doby součást Ruské federace, byla začleněna do Ukrajinské SSR, jejíž součástí zůstala i po osamostatnění Ukrajiny. Po 1990 se na Krymu opakovaně objevují snahy o znovupřičlenění k Rusku. Po rozpadu SSSR a vyhlášení nezávislosti Ukrajiny se oblast Krymu stala předmětem sporu s Ruskem, hlavně pro významnou námořní základnu Sevastopol. Nakonec bylo přijato kompromisní řešení a sevastopolská námořní základna používá společně ruská i ukrajinská černomořská flotila, které vznikly rozdělením sovětské černomořské flotily mezi tyto dvě země. Na Krym se po roce 1990 vrací desítky tisíc deportovaných krymských Tatarů a jejich potomků. V roce 2000 byla v jižní části Krymu zřízena zvláštní zóna, zvýhodňující zahraniční investory.

Hlavní město autonomní republiky Simferopol bylo založeno v roce 1784 na místě tatarské vesnice Ak-Mečet', jako středisko nově vytvořené Tavridské oblasti, která byla v roce 1802 přeformována na gubernii. Sovětská moc byla ve městě vyhlášena v lednu 1918, ale od dubna 1918 do listopadu 1920 bylo město obsazeno německou armádou a bělogvardějci. V době druhé světové války, od 1. 11. 1941 do 13. 4. 1944, bylo okupováno německou armádou. Současné město má 348 000 obyvatel a průmysl je zastoupen potravinářský (především konzervářský), strojírenský, elektrotechnický, textilní a chemický. Město je spojeno trolejbusovou linkou dlouhou 86 kilometrů s lázněmi Jalta.

Mořské lázně Alupka, mají městské právo od roku 1938, leží v místech již starověkého osídlení. Stálých obyvatel mají pouze 10 000. Prosluly hlavně jako lázně pro léčení tuberkulózy. Ve dvacátých letech 19. století se jejich vlastníkem stal generální gubernátor Voroncov, který zde v letech 1828 až 1846 vybudoval novogotický zámek obklopený 40 hektarovým parkem se vzácnými dřevinami.

Lázeňské středisko Alušta bylo osídleno již před naším letopočtem Taurijci a Helény. Dodnes se zachovala věž a část byzantské pevnosti Aluston ze 6. století. Ve 14. století ovládli město Janované. Na začátku 20. století mělo 770 stálých obyvatel, městské právo od roku 1902. V okolí města jsou četné vinice.

Dětské rekreační středisko **Artěk** bylo založeno v roce 1925, jako hlavní a prestižní zařízení sovětské pionýrské organizace. Na ploše 320 hektarů je 150 objektů umožňujících celoroční provoz střediska.

Město **Bachčisaraj** bylo založeno krymskými chány počátkem 16. století a až do připojení k Ruské říši v roce 1783 bylo centrem tatarského státu na Krymu. K mimořádným stavebním památkám města patří chánský palác ze 16. století (znovuzbudovaný po požáru v roce 1787 a následně několikrát restaurovaný), četná mauzolea a medresy ze 14. až 16. století a také Fontána slz, postavená roku 1764, proslavená prostřednictvím děl Puškina a Mickiewicze. Nedaleko města jsou zbytky rozsáhlého jeskynního sídliště z 5. až 6. století, které bylo součástí pevnosti Čufut-Kale. Na začátku 20. století mělo město 14 600 obyvatel a 32 mešit. Současné město má 17 000 stálých obyvatel a průmysl potravinářský a stavebních hmot.

Feodosija je přístavní a lázeňské město na Černém moři, má nyní 84 000 obyvatel. Ve městě je galerie. Založení města se datuje do 6 století před naším letopočtem. K pamětihodnostem patří zbytky pevnosti ze 14. a 15. století a minaret Mufti-Džami ze 17. století. Ve městě je strojírenství, typografie, výroba nábytku a potravin.

Tichá lázeňská osada Gurzuf leží v malebném zálivu, kde v dávnověku sídlili Taurijci a Gótové, od 6. století osadu ovládali Byzantinci a ve 14. století Janované, později Tataři a Turci. Po připojení Krymu k Rusku tu vnikla četná panská sídla, zakládaly se sady a vinice a nyní je osada jedním z nejvýznamnějších center ukrajinského vinařství. Nedaleko osady založil v roce 1812 Ch. Steven Nikitskou botanickou zahradu, která dnes soustřeďuje 7 000 rostlin z různých oblastí světa. V osadě je muzeum spisovatele Čechova.

Jalta jsou nejvýznamnější krymské lázně, nazývané "perlou Krymu". Město je poprvé připomínáno v roce 1145 pod jménem Džalita, ve 14. století bylo janovskou kolonií, od 1475 v držení Turků. Po připojení Krymu k Rusku v roce 1783 se pozemky v okolí začali rozdávat ruským dvořanům a tatarským statkářům. Městský statut získalo město v roce 1838. V 60. letech 19. století vznikla v Livadiji carská rezidence, jejíž součástí je i Livadijský palác vystavěný v

pseudorenesančním stylu v roce 1911, kde se od 4. do 12. února 1945 konala Jaltská konference za účasti Stalina, Roosevelta a Churchilla. Spisovatel a lékař A. P. Čechov tu trvale žil v letech 1898 až 1904. Na začátku 20. století zde žilo 13 300 obyvatel. Současné město má 90 000 stálých obyvatel. Průmysl je ve městě zastoupen především masným a rybným kombinátem a tabákovou továrnou. Přístav města umožňuje mořské spojení s dalšími černomořskými přístavy.

Přístavní město Jevpatorija, s městskými právy od roku 1784, nyní se 110 000 obyvatel je známé lázeňskou tradicí. Místní potravinářský průmysl je zaměřen především na zpracování ryb a výrobu vín. Na území města se ve 4. století před naším letopočtem nacházela řecká osada, a 16. a 17. století zde byla turecká pevnost. Mezi pamětihodnosti města patří minaret Džuma-Džami. z roku 1552.

Kerč leží na pobřeží u Kerčského průlivu, mezi Černým a Azovským mořem. Na území města se v 6. století před naším letopočtem se rozkládala řecká osada Pantikapaion, která byla od 5. století před naším letopočtem do konce 4. století našeho letopočtu hlavním městem Bosporského království. Z antické doby se zachovaly hradby a zbytky teras. V 10. až 11. století bylo město významnou součástí Tmutarakanského knížectví, a bylo obchodní křižovatkou mezi Kyjevskou Rusí, Krymem, Kavkazem a Středomořím. V době vpádu Tatarů bylo centrem janovské kolonie Cerqio, po roce 1475 se stalo opěrným bodem Turků na Krymu. V roce 1774 se dostalo město pod vládu Ruské říše. V roce 1790 byla v Kerčském průlivu zničena turecká eskadra. V Krymské válce roku 1855 bylo město poškozeno Angličany a Tatary. Na začátku 20. století mělo město 29 000 obyvatel, přístavem procházel značný obchod s obilím, vápencem a cementem. Za občanské války v letech 1918 až 1920 bylo v moci bělogvardějců, za druhé světové války bylo dvakrát obsazeno německými vojsky (od listopadu do prosince 1941 a od května 1942 do dubna 1944). Dnešní město má 180 000 obyvatel a je centrem těžby železné rudy, hutnictví, loďařství a rybného průmyslu. Město je železničním trajektem spojeno s Tamanským poloostrovem. Nedaleko města byla uvedena do provozu v roce 1985 sluneční elektrárna s výkonem 5 MW.

Massandra je významným střediskem vinařství, se sklepy "galeriemi" v délce jednoho kilometru s unikátní sbírkou 300 000 lahví vín z celého světa (nejstarší pocházejí z roku 1775).

Mezi další lázeňská střediska autonomní republiky patří Saki, Foros, Gaspra, Livadija, Sudak a další.

Sevastopol

Přístavní město Sevastopol je jedním ze dvou statutárních měst Ukrajiny. Bylo založeno v roce 1783 jako vojenský přístav a pevnost s původním názvem Achtiar, který byl v roce 1801 zaměněn názvem nynějším. Od roku 1804 byl hlavním vojenským přístavem ruské černomořské flotily. V době Krymské války se město od 8. 9. 1854 do 27. 8. 1855 bránilo přesile vojsk Francie, Anglie, Turecka a Sardinie a bylo takřka celé poničeno. V červnu 1905 zde vypuklo povstání na křižníku Potěmkin a v listopadu téhož roku se vzbouřila místní posádka. Sovětská moc byla vyhlášena ve městě 29. prosince 1917, ale 1. 5. 1918 bylo město obsazeno německou armádou a po jejím odchodu došlo k přistání eskadry Dohody. Dne 4. 1919 bylo město přechodně obsazeno sovětskými vojsky, ale od konce června 1919 do poloviny listopadu 1920 bylo ovládáno generálem Denikinem. Za druhé světové války se město bránilo v obklíčení od 30. 10. 1941 do 4. 7. 1942. Sovětská armáda ho osvobodila 9. 5. 1944. Počet obyvatel města dosahuje 400 000 a průmysl je zastoupen loďařský, strojírenský, potravinářský a dřevozpracující. Pobřežní pevnost Maxim Gorkij, rozložená nad přístavem, vyzbrojená lodními děly z roku 1912, je součástí ruské Černomořské flotily. Ve městě jsou dvě letiště.

Kyjiv

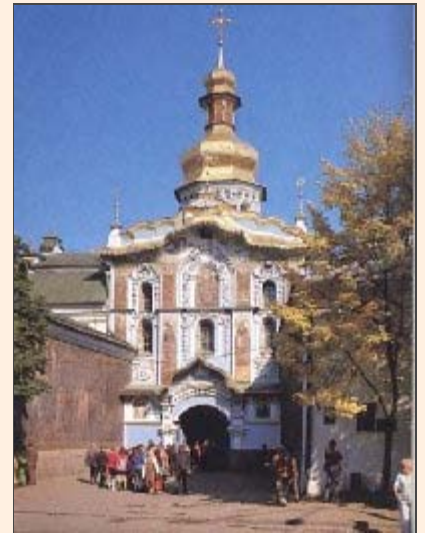
Kyjiv (rusky Kyjev) je hlavním městem Ukrajinské republiky a zároveň jedním ze dvou statutárních měst. Počet jeho obyvatel dosáhl 2,6 milionu, s převahou Ukrajinců (73 %) a s vysokým podílem Rusů (19 %). Již na konci 19. století měl 247 400 obyvatel. Leží na březích Dnipro a okolo 60 % území města zabírají sady a zahrady.

Kyjiv vznikl koncem 4. stol. Podle pověsti bylo město založeno třemi knížaty, bratry Kyjem, Ščekem a Chorivem z kmene Poljanů, jako "matka ruských měst". Na území města v 6. až 7. století bylo středisko slovanského kmene Poljanů, první

historická zmínka pochází z roku 860 a nachází se v Nestorově letopisu. Město vzniklo na křižovatce pozemní cesty a vodní magistrály mezi Skandinávií a Byzancí. V 9. až 12. století bylo metropolí Kyjevské Rusi a počet obyvatel dosahoval až 150 000. Rokem 988 v Kyjivě začala christianizace. Kyjevská Rus dosáhla největšího rozkvětu za Jaroslava Moudrého v letech 1019-1054. Město bylo svědkem v letech 1068 až 1069 a opakovaně v roce 1113 protifeudálních povstání. Od 12. století, postupným rozkladem Kyjevské Rusi význam města poklesl a tak ve druhé polovině 12. století zůstalo pouze střediskem kyjevského úředního knížectví. V roce 1240 bylo z velké části zničeno mongolsko-tatarskými vojsky a dostalo se do vazalského postavení vůči Zlaté hordě. V roce 1362 bylo město dobyto, zbaveno tatarského jha a ovládnuto litevským knížetem Olgerdem. Proti litevské nadvládě došlo v roce 1471 k povstání, následně v roce 1482 bylo město vypleněno krymskými Tatary a v roce 1494 získalo město od litevského vládce magdeburské právo. Na základě lublinské unie se město stalo v roce 1569 součástí polsko-litevského státu, kdy Kyjiv se stal centrem odpůrců katolizace. V roce 1606 začala ve městě pracovat první tiskárna a v roce 1632 byla založen Kyjevské kolegim, intelektuální sdružení, přejmenované v roce 1701 na Kyjevskou akademii. Výsledkem boje proti polské nadvládě v letech 1648 až 1654 bylo připojení Ukrajiny k Ruské říši, vyhlášené Bohdanem Chmelnickým na perejaslavské radě 8. ledna 1654. Kyjiv byl vojvodským městem, od roku 1708 guberniálním. V roce 1905 došlo ke krvavému potlačení revolučních vystoupení. V době první světové války v letech 1914 až 1918 se v kyjivském vojenském okruhu formovaly československé legie. Po únorové revoluci v roce 1917 vznikla v Kyjivě v březnu 1917 Centrální rada, která v listopadu 1917 zabránila převzetí moci bolševiky, dne 20. listopadu vyhlásila samostatnost Ukrajiny a u moci se udržela do února 1918. Vojska Rudé armády ovládaly město od 8. do 13. února 1918. Od 1. března do 14. prosince 1918 probíhala německá a rakouská okupace a následně do 5. února 1919 město ovládal S. V. Petljura a Direktorium. Následná sovětská moc byla vystřídána od 31. srpna do 16. prosince 1919 generálem A. I. Denikinem. Polská vojska město ovládala od 6. května do 12. června 1920. Od 30. prosince 1922 byla Ukrajina svazovou republikou sovětského státu. Hlavním městem sovětské Ukrajiny se Kyjiv stal od 24. 6. 1934. V době druhé světové války bylo město od 20. 9. 1941 do 6. 11. 1943 pod německou okupací. Ta stála životy jeho 200 000 civilních obyvatel, kdy dalších 100 000 bylo odvečeno na práci do Německa. Osvobození města, kterému velel generál Vatutin, se účastnila také československá vojenská jednotka. V době osvobození žilo ve městě pouze 80 000 obyvatel, pětina předválečného stavu. V letech 1990 až 1991 proběhly četné masové demonstrace za samostatnost Ukrajiny. Ve městě nyní sídlí 62 zahraničních vyslanectví a 15 generálních konzulátů.

K četným památkám města patří především chrám sv. Sofie s cennými mozaikami a freskami, základní kámen chrámu byl položen v roce 1039 za knížete Jaroslava Moudrého (který je rovněž v chrámu pohřben), ale stavba pokračovala také v následujícím 12. století, a chrám byl znovuzbudovaný v 17. až 18. století. Zbytky Zlaté brány, kdysi hlavního vjezdu do metropole, pocházející okolo roku 1037, jsou nejstarší stavební památkou města. Dále je to Kyjivsko-pečorská lávra z 11. století (lávra je pravoslavný klášter s privilegovaným postavením), rozsáhlý komplex staveb a jeskyní, kde okolo roku 1113 vznikla první sbírka ruských letopisů a také barokní katedrála sv. Ondřeje z 18. století, jejímž autorem je B. F. Rastrelli, s nástěnnými malbami Vrubela. Památník věnovaný Bohdanu Chmelnickému byl postaven v roce 1888, z roku 1853 pochází památník sv. Vladimíru Velikému.

Na začátku 20. století ve městě sídlila burza, město bylo centrem cukrovarnictví celé Ruské říše a rozvíjely se další průmyslové obory. Dominantní postavení v současném městě zaujímají strojírenské kapacity (pro výrobu letadel, lodí, motocyklů, obráběcích strojů), elektrotechnika a chemie. Dále je zastoupen průmysl potravinářský, stavebních hmot, textilní, kožedělný a polygrafický. Ve městě je po celém světě známý Letecký vědeckovýzkumný komplex Antonova (letecká technika AN).

Město je významnou dopravní křižovatkou, železniční a silniční, důležitým říčním přístavem a s mezinárodním letištěm Borispol. Součástí systému městské dopravy je od roku 1960 i metro (tramvajová doprava byla zavedena již v roce 1892, mnohem dříve než v jiných městech tehdejší Ruské říše). Sídlí zde Ukrajinská akademie věd, dále univerzita založená v roce 1834 původně sv. Vladimíra, nyní Tarase Ševčenka a četná vědecká a vysokoškolská zařízení. Ve městě působila tajná Cyrilometodějská společnost, kde aktivně pracoval ukrajinský básník Ševčenko. Ve městě v letech 1916 až 1918 působil Jaroslav Hašek, což je dokumentováno pamětní deskou na Vladimirovské ulici.

Severně od města na Dnupru je 110 kilometrů dlouhá Kyjivská přehradní nádrž, napuštěná v letech 1964 až 1966, určená k výrobě elektrické energie, zavlažování, zásobování vodou, k pěstování ryb a k rekreaci.

Sváteční dny na Ukrajině

- 1. ledna Nový rok
- 7. ledna Vánoce
- 8. března MDŽ

1. května Svátek práce
9. května Den vítězství
28. června Den ústavy
24. srpna Den nezávislosti

Zastupitelské úřady:

Velvyslanectví Ukrajiny v České republice

ul. Charlese de Gaulla 29
160 00 Praha 6-Bubeneč
tel.: (02) 312 20 00

Velvyslanectví České republiky na Ukrajině

Jaroslaviv Val 34 A
Kyjiv
tel.: 00 380 44 212 21 10

- [Zpět na začátek](#) -

[HLAVNÍ STRÁNKA](#) - [ÚVODEM](#) - [KRÉDO](#) - **[SOUČASNÉ UDÁLOSTI](#)** - [ZPRAVODAJ](#) - [KONTAKT](#)